

CEE min tun be **Ala**

Randolfu Dun

Bibulu WayGanboli

Jamanakuntigi ka kuma

Bibulu Way Publishing ye Bibulu cidenya baara ye min te tɔɔɔ nini. A ka baara fɔɔ ye ka site webw ani gafew lo sɔɔɔ minw be sɔɔɔ entereneti kan .

Duniya kuru bɛɛ ka Bibulu lɔnniya baarakeyɔɔɔ. IBKI ka lapinita ye ka Bibulu kalanw ke mɔɔɔ o mɔɔɔ b'a fe .
ka Ala n'a sago lɔn ka ne. Kalandenw TI waajibiya ka taga Institut la walisa ka seere sɔɔɔ wala .

dipɔɔmu sɔɔɔ. O kalanw be se ka kalan entereneti kan wala kalansow kɔɔɔ, Zoom sababu fe, k'u ta entereneti kan, k'u ci e-mail fe, .
minw sebera, wala mɔɔɔ dɔw, jenkuluw wala legiliziw be baara ke n'u ye u ka kibaro diiman waajuli baara la. IBKI te baarakeyɔɔɔ ye min daganin lo.

An b'i ladi ko i k'i ka Bibulu segesege walisa k'a lɔn ni min fra kalansen nunu kɔɔɔ wala min fra kalansen dɔ kɔɔɔ, o ye tijen ye .
bɔɔɔɔ wɛɛɛ la. "Lakalita" minw be sɔɔɔ Bibulu lɔnniya baarada (IBKI) ka kalanw na, olu ye .

seberikelaw wala seberikelaw ka miiriyaw. Tuma caaman na, miiriyaw dɔw be don kalanw lamentaw, widewow ani sebɛw kɔɔɔ, ani .
i n'a fɔ Bibulu nefɔliw; ani, waajulikelaw, minisiriw, pasteriw, sarakalasebagaw ani lakolikaramɔɔɔw ka kalanw na.

I ka ni k'o mɔɔɔw ka kumaw, u ka miiriyaw ani u ka kalanw bɛɛ segesege tuma bɛɛ sabu i ka ni k'u nini,
Ala sago lɔn, k'a ke.

Walisa k'a file ni kalan sifa o sifa ye tijen ye, Bibulu bayelemani sifa caaman kalan ani Bibulu dapɛgafew ni dapɛgafew laje ka .
kumadenw wala kumaseɔ minw lɔnnin te, u sɔɔɔ lɔn. I janto dapɛgafew ka nefɔli sifa bɛɛ la, i n'a fɔ dapɛgafew be .
kumadenw ni kumaseɔw sɔɔɔ k'a ta kaan fɔɔ la ka taga se bi ma.

Kumadenw ni kumaseɔw sɔɔɔ be yeɛma wagati ni wagati ma. Ani fana, Gerekan kumaden caaman be se ka bayelema ka ke kumaden kelen ye, .
min be se ka sɔɔɔ fɔɔ yeɛma.

An k'a to Ala k'i nɛmine a ka Kuma senuman Bibulu kalanni na.

IBKI be sira di k'u ka kalanw bɛɛ ta ani k'u bɔ jagokow kama minw te jagokow ye. Men

mɔɔɔw be se k'u tilan n'u ye gwansan nka u te gafew wala kalanw feere, k'u yeɛma wala k'u sara.

Randolfu Dunn, nɛmɔɔ

Aw ka mɔɔɔnye ke n'an ye: kunnafoni.IBKI.anglekan@gmail.com

Site web: IBKI-Anglekan.html

Cɛɛ min tun ye Ala ye .

Damine

"A damine na, Ala ye sankolo ni dugukolo dan, nka dugukolo tun lakolon lo, dibi tun be jii dunbaw kan, Ala ka Nii tun be yelela jii kan." (Zenezi 1:1-2). *"Daje fɔɔ la, Kuma tun be yen."* (Yuhana 1:1). *"O tuma na, Ala ko: «An ka mɔɔɔ dan an yere jaa la, ka ke i n'a fɔ an yere."* (Zenezi 1:26) Daje "Ala" bayelemana ka bɔ heburukan daje 'Elohiym min be sɔɔɔ .El,nka o fana ye kelen ye .". *Ne ni Faa ye kelen ye.* (Zan 10:30) O danfenw tun ka kan ka ke yen sanni u ka sankolo ni dugukolo dan, ani danfen jɛnamanw bɛɛ, bɛgenw ani binw. O kɔ, u tun be min fɔra, u y'o adamaden dan ka ke u bɔɔɔɔɔnko ye.

Ka kɛɛ ni ciden Zan ka fɔta ye, "Kuma" tun be ni Ala ye ani a tun ye Ala ye. O Kuma kɛra mɔɔɔ ye ka sigi adamadenw cɛma. Zan Batizelikela y'a weele ko "Ala ka Sagaden" min be jurumuw bɔ yen.

Yirali kabakoman lo, hakimimaya, Ala - fɛɛn bɛɛ danbaga, bena a yere saraka i n'a fɔ saraka min be jurumuw yafa, walisa ka mɔɔɔ minw dan u bɔɔɔɔɔnko la, k'u saniya ani ka banbali sigi u dusukunw na. " *A ka wagati banbari fana bla mɔɔɔw jusukun na; o bɛɛ n'a ta, Ala ka min ke k'a ta a damina ra ka taga a bla a laban na, o tɛ se ka o faamu .* " (Waajulikela 3:11-12) Minw b'u jigi la a kan ani u be menni ke a fɛ, u be layidu di u ma ko u bena jɛnamaya banbali sɔɔɔ n'a ye n'u be to ka jɛnamaya ke limaniya lamenni fɛ i n'a fɔ sarakalasebagaw ka baara ke a ye.

A kɔɔɔkɔw

Alaya

Kiraya kumaw

Yezu wololon n'a ka jɛnamaya
damine na, Ala ni adamadenw be
Faa sago ke

Krista ka cidenyabaara damine

Saraka min be yafa saraka .

Ladilikanw cidenw ka sankolola

yeleli ani Krista ka nali filanan ka

delili koo la

Cɛɛ min tun ye Ala ye, kuma minw fɔra o koo la

Apendisi A – Kiraya kumaw .

Apendisi B – Kabakow .

Apendisi C – Ala/ Tagamasijɛw/Kumadenw baro

Alaya

"A damine na, Ala ye sankolo ni dugukolo dan, nka dugukolo tun lakolon lo, dibi tun be jii dunbaw kan, Ala ka Nii tun be yelela jii kan." (Zenēzi 1:1-2)

"Damina na, .Kumasen , o Kuma tun be ni .Ala ,O Kuma tun ye Ala ye. A tun be ni Ala ye .,a damine na. Fēen bēe danna ale lo barika la; Fēen minw danna, u si ma dan n'ale tē." ... "Kuma kera .farisogo A sigira an cema." (Zan 1:1- 3; 14)

Ka kuma fo: "Kuma" (Lógos) tun be ni "Ala" (Theós) ye u dantuma na. Nka Lógos kera "farisogo" ye (Sarx adamaden) ani a sigira adamadenw cema walisa ka ke saraka dafanin ani kelenpe ye min be se ka jurumun bo yen ani ka ben sigi adamaden ni Ala ce.

«Sabu mɔɔ saba le be seereya ke sankolo ra;Fa Ala, ani Kuma, ani Nin Saninman: o saba bēe ye kelen ye.Fēen saba lo be seereya ke dugukolo kan: Nii Senuman, ani jii ani joli, ani u saba be ben kelen ma.» (1 Zan 5:7-8 kalan).

Ka kuma fo: A be komi o verise fila nunu be "Ala saba ka miiriya" demē. Nka, "An ka kan k'a lo ko "o kalan dalilu jɔnjɔ si tē yen Grekikan bololaseben si kɔɔ fo saan 1500 la" (Dɔɔɔɔ Daniel B. Wallace, Sebenni geleya min be sɔɔ 1 Zan 5:7-8 kɔɔ). a be mɔɔ kabakoya ko Layidu Kura yɔɔ lakika do ka kan ka bo Grekikan bololaseben folow bēe la." (ziyaneti.komu/makisi/reflx379.htm) An be kuma o koo la tugun Apendisi C kɔɔ.

"Fēen min tun be yen kabini damine na, an ye min men, an ye min ye an jēw fē, an ye min file, an ye min magara n'an bolow ye (adamaden ka cogoya), jenamaya kuma koo la, o jenamaya y'a yira, an y'a ye, an be seereya ke o koo la ani an be jenamaya banbali fra aw ye, an y'o min ye, an y'o fo an ye Faa fē. An be jēnɔɔnya ke ni Faa Ala n'a Dence Yezu Krista ye." (1 Yuhana 1:1-4 kalan).

Ka kuma fo: O la, "Ala," "Kuma" ani "Nii" tun be danfenw na. O kama, mɔɔ tun be se k'a fo ka kepe n'o verise damanin doɔɔ ye ko "Ala" saba lo be yen wala ko kelen be yen cogo saba la .
– Ala, Kuma, ani Nii. O la, i n'a fo hakimimaya danfenw ani fēen bēe danbaga be se k'a yere yira ka ke a ka danfenw ye walisa adamaden ka se ka faamuyali ke. Misali la:

«Matigi Ala k'a yere yira Iburahima ra Mamire yiribaw kɔɔ, k'a to a siginin be a ta fanibon donda ra, teregbamba ra, Iburahima ka a ja kɔɔta ka ce saba lo nin ye .

ƙere fe. A y'u ye tuma min na, a teliyara ka ba a ka fanibugu daa la ka taga u kunben k'a kunbiri gwan duguma. (Zenezi 18:1-2)

*«O wagati ra, Musa tun be a burance Zetoro ta sagaw kɔɔsira, min tun ye Madiyan sarakalasebaga ye. bena taga nin ye kabakoman ye — mun na kongokolon te jeni.' Tuman min **Matigi Ala k'a yeko** a tun tagara fleri ke; **Ala('Ala) tun weelelak'a** fa a ye yiritunin kɔɔ ko: «Musa! Musa!» Musa ko: 'Ne file.' O la, Ala y'a yere yira yiriden tasumanin kɔɔ. (Eki 3:1-4).*

Balamu wurira sɔɔmada fe, k'a ta fali laben, ka taga ni Mohabu jamana kuntigiw ye. Nka a taga, Ala dimina kosebe, Matigi Ala ta melege do lara sira kan k'a na kɔɔ. Balamu tun b'a ka fali kan, a ka baarden fila tun be n'a ye. Fali ye Masaba ka melege lɔnin ye sira kan ni murujan b'a bolo minke, a y'a yere mabɔ sira kan ka don foro kɔɔ. Balamu y'a bugɔ walisa k'a lasegin sira kan. Ayiwa, Matigi Ala ta melege lara sira dennin do ra, rezenforo fla ce ra, kogow fan fla bee tun b'a kan. Fali ye Masaba ka melege ye tuma min na, a gwerela kogo la fa ka Balamu sen doɔ kogo la. O kama, a y'a bugɔ tugun. O ko, Matigi Ala ta melege blara na fe ka taga lo yɔɔ dennin do ra, yelemayɔɔ tun te yɔɔ min na, kininboro fe walama numanboro fe. Fali ye Masaba ka melege ye tuma min na, a lara Balamu kɔɔ, Balamu dimina k'a bugɔ n'a ka bere ye. O ko, Matigi Ala ka fali da ye, k'a fa Balamu ye ko: «Ne ka mun le ke i ra, k'a to i ka ne bugɔ fa sijaga saba?» (Nɔnburuw 22:21-28).

Ala fana y'a yere yira tugun ni boloden ye min sebera kogo kan Babiloni masace Balitazari na kɔɔ. (Daniyeli 5:5).

Sariyasan 2nan

Kiraya kuma minw nesinna Yezu ma, ale min ye Ala panaman Dence ye

Layiri kɔɔ ka kiraya kuma caaman be sɔɔ Yezu koo la. Nka, cogo jumanw lo be se ka ke n'an be kuma 25 doɔn fa mɔɔ do koo la min tun bena wolo saan caaman o ko ani k'a to o kumaw be tijen?

Doɔɔɔɔɔɔ Hawley O. Taylor y'o jaabili di: Ni koo minw tun fra Israel ka Masiya min tun bena na, u bee lajennin tun bena ke mɔɔ miliyon 33 ye. Hali ni kiraya kuma min be kuma sungurunin wololi koo la, u y'o ba yen, o hake bele ka ca i n'a fa sankololafenw. A ka bon kojugu fa an te se k'a miiri ko o koo kera bala la!

Kiraya kuma damanin ani u dafacogo lajera yan. Dɔɔɔɔɔɔ Taylor ka kumaw be sɔɔɔ
Apendisi A kɔɔɔ ka kɔɔ kiraya kuma 60 ni kɔ n' u dafacogo ne.

Zeremi 23:5 .- "«A fe, lon dɔ bɛna na, Matigi Ala ko ten, ne bɛna mɔɔɔ terennin dɔ bɔ
Dawuda ta duruja ra, min bɛna sigi masaya ra, ka ko ke ni hakiri ye, ka terenninya ni
terenninya ke jamana kɔɔɔ.»

Matiyo 1:13 . - "Nin ye Yezu Masiya ka jɛnamaya seereya ye, Dawuda dence, Ibrayima
dence."

Luka 3:23- 38 . - Luka ye Yesu bɔɔɔɔɔw laje ka bɔ Dawuda ra, fɔ ka taga se Adama ma.

Zakari 9:9 – 9 kɔɔɔ. "Siyɔɔ dugumɔɔɔw, aw ye jagari kosebe! Zeruzalemukaw, aw ye kule
ci! A fe, aw ta masace be nana aw fe; A tilennin lo, kisili b'a fe, a majiginin lo, a yelenin be
fali kan, faliden kan, faliden."

Matiyu 21:6-7 – " . Karamɔɔɔɔdenw tagara i n'a fɔ Yesu tun k'a fɔ o ye cogo min
na; A sigira o kan."

Ezayi 53:5 .- "Nka a mandimina an ta terenbariyakow le kosɔɔ, a mandimina an ta terenbariyakow le
kosɔɔ; an ta hera ta jangi tun be a kan; A ka joriw le sababu ra an keneyara.»

Matiyo 27:26 . - "O kɔ, Pilati ye Barabasi labila, nka a ye Yezu bugɔ ni bugɔli ye, k'a di mɔɔɔw ma
k'u k'a gwengwen bɔɔ kan."

Ezayi 53:7 .- "O k'a kɔɔ, k'a kɔɔ, nka a ma sɔɔ ka kuma; i n'a fɔ sagaden min be
taga n'a ye fagayɔɔ la, i n'a fɔ saga min be je a sii tigeɔɔɔw jankɔɔ, a m'a daa yeɔɔ
ten."

Matiyo 27:12-14 kalan. - «Sarakalasebagaw kuntigiw ni cekɔɔɔɔw tun be Yesu
jarakira, nka a ma foyi fɔ, Pilati k'a jininka ko: <O be i jalakira cogo min na, i t'o
menna wa? Nga Yezu ma foyi fɔ a ye fɔɔ masace kabakoyara kosɔɔ.»

Ezayi 53:9.- "U y'a kaburu ke ni mɔɔɔjugu ni nafolotigi ye a satuma na, k'a sɔɔɔ a
tun ma kojugu si ke, nanbara tun t'a daa la."

Matiyo 27:57-59 kalan. - "O loon wulafe, nafolotigi dɔ bɔɔ Arimate ka na, a tɔɔ ko
Yusufu, a tun kera Yezu ka kalanden ye, a tagara Pilati fe ka Yezu suu jini a fe, Pilati
y'a fɔ ko u k'a suu di a ma. A ye kabakuru belebele dɔ kolonkolon ka kaburu daa
tugu ka ban tuma min na, a bɔɔa yen."

Ezayi 61:1-2.- "Matigi Ala Nin be ne kan, sabu Matigi Ala ka ne janawoloma; a ka ne
ci ka na kibaro diman fɔ mɔɔɔ kɔɔɔɔɔɔɔw ye, ka mɔɔɔ dusukasiniw siri, ka hɔɔɔɔɔɔɔɔ fɔ
jɔɔw ye, ka kasodenw bɔ dibi ra; ka Matigi Ala ta neema san waajuri ke."

Luka 4:16-19; 21 - "A sera Nazareti, a lamɔɔna yɔɔ min na, a donna kalanso kɔɔɔ
lafijɔɔlon na i n'a fɔ a tun delila k'a ke cogo min na.

cira Ezayi ta kitabu dɔ tun dira a ma. A ka kitabu dayeɛ, ka ɔkɔ ɔkɔ, a sebera ɔkɔ min na.

'Matigi ka Nii be ne kan, bari a ye ne woloma ka kibarun diman fɔ fantanw ye. A ka ne ci ka na fɔ jɔnw ye ko o ye bɔ, ka fiyentɔw yeli ke, ka mɔgɔ tɔkɔninw labɔ, ka Matigi ta neema san fɔ.»

"Bi, Ala ka kuma min fɔra i ye, o dafara."

Sariyasan 3nan

Yezu wololon n'a ka penamaya damine tuma

Ala temena kira Ezayi fe k'a fɔ . *"Matigi yere le bena tagamasiyen dɔ yira aw ra: sunguru bena kɔkɔ ta ka dence woro, k'a tɔgɔ la ko Emanuweli.*»(Ezayi 7:14 kɔkɔ).

Ala m'a yere yira i n'a fɔ layidu ta Masiya, nka a nana adamaden cogo ra Ala Nin ta baara ra.

«Kalo wɔkɔnan na, Ala ka meleke Gabiriyeli ci ka taga Nazareti dugu dɔ ra, Galile mara ra, sunguru dɔ fe, min tun bena furu ce dɔ ma, min tɔgɔ ye ko Yusufu, Dawuda bɔkɔn dɔ. O sunguru tɔgɔ tun ye Mariyamu ye. Matigi be n'i ye." Mariyamu hakili jagamina kosɔbe a ka kuma nin na, a y'a yere jininga nin foli suguya nin na. Nga meleke y'a fɔ a ye ko: "I kana siran, Mariyamu, i ye neema ɔkɔ Ala fe. I bena kɔkɔ ta ka dence wolo k'a tɔgɔ la ko Yezu. A bena wele ko Den min bɔra Ala Kɔkɔtaninba ra. Matigi Ala bena a bemace Dawuda ta masasiganan di a ma, ka sigi masaya ra Yakuba ta somɔgɔw kunna wagati bee. a ka masaya tena ban fiyewu." Mariyamu ka meleke jininga ko: "O bena ke cogo di, k'a ɔkɔ ne ma furu fɔlɔ?" Meleke ko: "Nii Senuman bena jigi i kan, Ala Kɔkɔtaninba ta sebgaya bena i datugu. O cogo la, deen senuman min bena wolo, a bena wele ko Ala Dence."(Luka 1:26-35 kalan).

"O wagati la, masace Oguſiti ye ci di ko ɔkɔmu jamana mɔgɔw bee ka jati (o tun ye jate fɔlɔ ye min kera tuma min na Kiriniyusi tun ye Siri mara kuntigi ye.) O kɔ, bee tagara u ka duguw la k'u tɔgɔ sebe. ani Dawuda ka bɔkɔn.(Luka 2:1-7 kalan).

«A bamuso Mariyamu tun ka Yusufu furu, nka sanni u ka כִּכְכֵּךְ כִּכְכֵּךְ, a y'a ye ko a כִּכְכֵּךְ man lo Nii Senuman barika la. Komi a cεε Yusufu tun ye כִּכְכֵּךְ tilennin ye, a tun t'a fε k'a maloya jama ηεε, a tun b'a fε ka Mariyamu furu sa כִּכְכֵּךְ man na. 'Yusufu, Dawuda dence, kana siran ka Mariyamu ta k'a ke i ka soo ye, bari a bena dence wolo Nii Senuman barika la, ani i bena a tִּכְכֵּךְ la ko Yezu, bari ale lo bena a ka כִּכְכֵּךְ kisi u ka jurumuw ma. Aw k'a tִּכְכֵּךְ la ko Emanuweli' - o כִּכְכֵּךְ ye ko Ala be n'an ye.»(Matiyu 1:18-23) Appendice A laje ka kiraya kumaw כִּכְכֵּךְ.

Mεεε wololi

"O wagati la, masace Oqusiti ye ci di ko כִּכְכֵּךְ mu jamana כִּכְכֵּךְ bεε ka jati (o tun ye jate fִּכְכֵּךְ ye min kera tuma min na Kiriniyusi tun ye Siri mara kuntigi ye.) O כִּכְכֵּךְ, bεε tagara u ka duguw la k'u tִּכְכֵּךְ seβε. ani Dawuda ka כִּכְכֵּךְ.(Luka 2:1-7 kalan).

Boli ka taga Misiran .

"Yezu wolonin כִּכְכֵּךְ Betilehemu, Zude mara la, masace Erִכְכֵּךְ ka wagati la, כִּכְכֵּךְ law (כִּכְכֵּךְ law) כִּכְכֵּךְ fan fε ka na Zeruzalemu ka piningali ke ko: 'Yahutu w ka masace min wolola, o be min? Masace Erִכְכֵּךְ y'o men minke, ale ni Zeruzalemukaw bεε hakili ηagamina.'(Matiyo 2:1-3 kalan).

«Ala y'a fִּכְכֵּךְ u ye siko la k'u kana segi ka taga Erִכְכֵּךְ fε minke, u kִּכְכֵּךְ u ka jamana na sira wεε fε, u taganin כִּכְכֵּךְ, Matigi ka μεεεε dִּכְכֵּךְ y'a yεεε yira Yusufu la siko la k'a fִּכְכֵּךְ a ye ko: 'Wuli ka den ni a bamuso ta ka boli ka taga Ezipiti. Aw ye to yi fִּכְכֵּךְ ne ka kuma fִּכְכֵּךְ aw ye, bari Erִכְכֵּךְ b'a fε ka deen yִכְכֵּךְ k'a faga.»(Matiyo 2:12-13 kalan).

Ka kִּכְכֵּךְ an ka soo Nazareti

"Erodi sanin כִּכְכֵּךְ, Matigi ka μεεεε dִּכְכֵּךְ y'a yεεε yira Yusufu la siko la Ezipiti, k'a fִּכְכֵּךְ a ye ko: 'Wuli ka deen n'a bamuso ta ka taga Isirayeli jamana na, bari minw tun b'a fε ka deen nin faga, olu sara.' O la, a wilila ka deen n'a bamuso ta ka taga Isirayeli jamana na. kiraw ko: "A bena wele ko Nazaretika.'(Matiyo 2:19-23 kalan).

«Saan o saan, Yezu bangebaw tun be taga Zeruzalemu Hɔɔnya panagwe la, tuma min na a tun be ni saan tan ni fila ye, u tun be taga o panagwe la i n'a fɔ u ka landa. a somɔɔw ni a teriw ce ra, o kɔsegira Zeruzalemu ka taga a jini. i ye an mine ten wa, ne n'i face tun be hami i la' 'Mun na i tun be ne jiniina?'. a y'a jininga ko: 'I tun t'a lɔn ko ne ka ni ka ke n' Faa ka soo (jagokeyɔɔ) la wa?' O kɔ, a tagara n'u ye Nazareti, ka menni ke u fe, nga a bamuso y'o koo nunu bee mara a dusukun na, Yezu tun be to ka bonya ka taga, a koo tun ka di Ala ye ani mɔɔw ye.'(Luka 2:41-52 kalan).

Kuma laban

Tijen minw fɔra Bibulu kɔɔ, u dɔ ye ko Yezu Nazaretika wolola a saan 2 000 ni kɔ ye nin ye Betilehemu dugu la, ale tun ye Ala ye ani a be ten! Tuma min na a wolola sunguru dɔ fe ani meleke min y'a kɔɔtije kofɔ, ale ko a bena weele ko Emanuweli, o kɔɔ ko "Ala be n'an ye". A donni dije kɔɔ, a sebera ko: " Damine na, Kuma tun be yen, Kuma tun be ni Ala ye, Kuma tun ye Ala ye ... Kuma kera farisogo ye ka sigi an cema, an y'a ka kɔɔ ye, i n'a fɔ Faa Dence kelenpe ka kɔɔ, a fanin be nɛema ni tije na." (1 Zan 1:1, 14) Tuma min na Filipu y'a jininga ko: "Matigi, Faa yira an na", Yezu y'a jaabi ko: "Ne be n'i ye kabi wagatijan, nka i ma ne lɔn, Filipu? Min ye ne ye, o tigi ye Faa ye." Tijen na, an b'a lɔn ko an ka barika ka dɔɔ ani ko an majiginin lo i n'a fɔ adamadenw, nka Ala y'an jati ko nafaba b'an na fɔ a nana bɔ an ye! Yala i b'a fe ka Ala ye wa? I ka Yezu file! Yezu tun ye Ala ye min nana ke n'an ye cogo dɔ la min be mɔɔw dusu saalo kɔɔɔ.

Nka Yesu tagara. Yala a be se ka ke ko Ala bele be n'an ye wa? Bibulu ka jaabili gwenin lo - ɔnɔn! Nka, o be se ka ke cogo di? O be ke a Nin le sababu ra. Yezu ka kuma nunu lamɛn Zan 14 kɔɔ: "Ne bena Fa Ala daari, a bena demɛbaga wɛɛ di aw ma, janko a ye to ni aw ye wagati bee. tije Nin ... aw b'a lɔn, bari a be n'aw ye, a bena ke aw kɔɔ." "Ni mɔɔw min be ne kanu, o tigi bena ne ka kuma bato; Ne Faa bena a kanu, an bena na a fe, ka sigi a fe.»

O kuma laban te se ka bɔ yen. Ala min ye an Danbaga ye, ale miirila an na fɔ a nana dugukolo kan adamaden cogoya la k'an demɛ. An tun b'a tɔɔ la ko Yesu Nazaretika. A kɔsegira sankolo la a ka baara dafanin kɔ yan nka a ye Nii Senuman ci ka na an demɛ. Ani o cogo la bi, Faa Ala, Dence ani Nii Senuman b'a fe k'u ka soo ke an kɔɔ. U yɛɛ b'a fe ka sigi i kɔɔ. U b'a fe an k'an seen don u ka jɛnamaya la.

Krista ka jɛnamaya ye Yezu ka jɛnamaya ye ani an fana be se ka jɛnamaya ke n'a ka demɛ ye, n'an b'a fe.

Matiyu 5nan na, Yezu y'a fɔ an ye min be se ka ke yerekun jaa ye. O jogow lo tun ka pi ka ke kerecen kelen kelen bee la ani u tun be se ka ke n'u ye: majigilenya, makari, dususuman, tilenninya, makari, heere jini ani kantigiya. Nin te lisi ye i be se ka min sugandi ani ka min sugandi, ka keje n'i yere sago wala i ka miiriya ye.

Sariyasen 4nan

Ka to ka Ala ni adamadenw kanu .

Yezu ye jenamaya min ke, o sababu fe, bee tun be se ka Ala cogoya ye a kɔnɔ.

Yezu tun majiginin lo

Majigilenya faan wɛɛ ye ka miiri yere yere la wala ka kuncɛbaya ke. O ye miiriya jɔnjɔn ye min be kɔ to Sutana kan ani a be min mara: i n'a fɔ, .*"mɔɔ min be yere bonya, o ye Matigi Ala haramunin ye.*» Ala y'a daa di ko .*"ka kuncɛbayabaga ka bon tije," ... "Kuncɛbaya jeda, kuncɛbaya dusukun ... ye jurumun ye."*(Talenw 5:16-17 ... 15:25).

Bonya b'a fɔ ko: *"Kana foyi fɔ ne ye. Ne b'o bee lɔn ka ban."* Majigilenya b'a fɔ ko: *"I ka ladili n'i ka deme kosɔn, n' b'i fo."*

Wasoya b'a fɔ ko: *"N' mako be min na, n' b'a fe, n' ka kan n'o ye."* Majigilenya b'a fɔ ko: *"A mako b'a la, u b'a fe, i ka kan n'o ye."*

Bonya b'a fɔ ko: *"Ala, ne ka fisa ni ne mɔɔɔɔɔɔɔɔ ye kosebe.*» Majigilenya b'a fɔ ko: *"Matigi, makari ne la, ne ye jurumunkela ye."*

Kuncɛbaya be kɔnɔ kɔnɔ walisa k'u tije. Majigilenya be kɔnɔ tando walisa k'u barika bonya.

Kuncɛbaya b'a fɔ ko: *"Ne be se ka koo bee ke."* Majigilenya b'a fɔ ko: *"Ne be se ka koo bee ke barika la ne ye Krista barika la."*

Yezu kɔnɔ, an be ceɛ dɔ ye min y'a yere di a saanw ka mɔɔ kɔnɔninw ma. A tun be jen ni baarakelaw ni jɛgeminɛlaw ye. A tun be muso jagaminin min, diinan mɔɔkɔkɔw tun b'o muso mafijeya ani k'a ban. Yezu y'a ka majigilenya hakili yira tuma min na a donna dugu kelen kelen bee kɔnɔ, a magara banabagatɔw farikolo kɔnɔninw na ani tulogwerenw ni bobow nɛɛnkunw na. Jinatɔw tun be siran kosɔbe ka gwere minw na, a tun b'u ladon. A sɔnna ka taga dumuni ke "hakɛmukelaw" ni "lanpomɛlaw" ani Farizijɛw ni filankafow ka soo.

Yezu tun be jigi la:

«Dence te se ka foyi ke a yere ma, ni a ma min ye, a Faa be min kera.»(Zan 5:19 kɔnɔ).

«Ne yere te se ka foyi ke.»(Zan 5:30 kɔnɔ).

«Sabu ne jigira ka bɔ sankolo ra ka na ne yeɛ sago kɛ, nka ne cibaga sago le kɛra.» (Zan 6:38).

«Ne tɛ ne yeɛ bonya nini, mɔɔɔ dɔ le bɛ yi, min bɛ bonya nini, k'a kiti tige.»(Zan 8:50 kalan).

Yezu tun ye baaraden ye:

Bɛɛ Matigi, a ye fanikolon ni jii tasa ta, ka ɲɔŋgiri mɔɔɔ kanbaliw ɲɛfɛ k'u seenw ko, hali teri min tun bena a janfa yanni dɔɔni.

Yezu ka ɲɛnamaya tun ka mɔɔɔ:

U ko Alɛkisandiriba donna Endi jamana na ni sama 200 ye minw ɲɛgenw dilanna, sɔɔɔdasi 200 tun be soo fimanw kan ani jara 200 tun b'a laminina k'a to a siginin be masasigilan sanulaman dɔ kan sama wotoro dɔ sanfɛ k'a fɔ ko "Ne lo ye duniɲa Matigi ye. Alɛkisandiri sara a saan 33nan na ani bi, foyi t'a fɛ. Nka masacɛw ta Masa, ani matigiw ta Matigi donna Zeruzalɛmu dugu kɔɔɔ fali dɔ le kan.

Yezu tun be makari mɔɔɔw la .

Yahutuw ka diinan kuntigiw fanba tun ye Farizijɛw ye, o jɛnkulu tun be lɔn u ka kuncɛbaya n'u ka yeɛsaraka kosɔn. Farizijɛw ye delili min kɛ Alabatosoba kɔɔɔ, i hakili b'o la wa? "Matigi, ne bɛ i fɔ, sabu ne tɛ i n'a fɔ nin ninsaraminabaga jurumunkebaga min bɛ ne kɛɛfɛ yan.»

Farizijɛw lo tun ye "mɔɔɔ senumanw" ye. U tun b'u yeɛ jati ka tɛmɛ tɔɔw kan fɔ u tun tɛna maga hali "jurumukɛla" la. Nka, Yezu min ye "jurumukɛlaw teri" ye, ale nana a fɔ ko: "Minw be kasi, olu dagamunin lo"; o kɔɔ, minw fanin be makari la, minw dusukun be mɔɔɔw mine, minw nimisara, minw dusukun be maga mɔɔɔ wɛɛw ka dusukasi la.

Ɔɔɔmu masaya tun be balo "fanga be mɔɔɔ tilen" sariya lo kan ani kumakan min tun be fɔra ka tɛmɛ tɔɔw bɛɛ kan, o tun ye muru ye. An ka Yezu y'an kalan ko: "Mɔɔɔ minw dusu sumanin lo, olu dagamunin lo."

Farisiw tun be firiyamusow ka soow sonya ani u tun be delili janw kɛ k'a kɛ i n'a fɔ u b'a kɛ i n'a fɔ u b'a kɛ cogo min na nka Yezu ko: "Tilenninya kongo ni minnɔɔɔ be minw na, olu dagamunin lo."

Dusukasibagatɔw ka jigitige tun b'a dusukun sɔɔɔ tuma bɛɛ. Kunatɔɔɔ dɔ gbarara a ra ka kule; «N'i b'a fɛ, i be se ka ne saniya.»(Mariki 1:40) Yesu ye kunatɔɔɔ ka delili mɛn, ani a "dusu kasira kosɔbɛ", a y'a bolo sin ka maga a la k'a fɔ a ye ko: 'I ka kenɛya!'

A ye firiyamusow dɔ ye a dence kelenpe suu donyɔɔɔ la. A y'a ye minkɛ, a hinera a la ani a ko: "Kana kasi." O kɔ, a y'a daminɛ k'a dence lakunu ka bɔ saya la. (Luka 7:13).

Yesu ka fiyentɔɔɔ fla ye; " .a magara u ɲaa la, u ye yeli kɛ o yɔɔɔɔnin bɛɛ." (Matiyu 20:34).

Nka, Yezu be makari farikolo banabagatɔw lo la ka tɛmɛ tɔɔw bɛɛ kan, nka a be makari niin banabagatɔw lo la. An b'a kalan Matiyu 9:35-36 kɔɔɔ cogo min na Yezu hinera jamaba la, minw tun be komi sagaw, minw tɛ ni .

Ala bena olugu dimibw, minw ma Ala bn, ani minw ma sw an Matigi Yesu Kirisita ta Kibaro Diman ma.»(2

Tesalonikekaw 1:7, 8) Ka ke mwg dususuman ye, o kw te ko i ti yere kele ni kojugu ye, i ti ka jurumukela kwkw wala i ta jini ka tilenbaliyako d latilen. Tuma dw la, fanga ka ni ka ke. An ka ni ka koo d ke, ka kuma ani k'an yere kele, nka an b'o ke cogo numan na dwkw, Yezu ka cogo la, cogo min be mara.

Yezu tun tilennin lo .

Mwg be fen d lo jini u ka jenamaya kwkw min b'u ka negelakow n'u mako wasa. Kwkw ni minkwkw b'u la nka buru ni jii dwkw te u fe. U b'a fe ka fenw, bololafenw, jentkwkwnya gwelw, jenamaya kwkw ani hewe kwkw. U b'a fe ka ninswkwnya kwkw. Nka, kongo were be yen min kwkwtanin lo ka teme o kan ani Ala b'a fe an ka min kwkw ani a labennin lo tuma be k'o kongo wasa. O ye tilenninya kongo ni minkwkw ye. N'an b'an hakili to a la ko "duba" be bayelma tuma dw la ko "ninswkwnya", a kwkwsi Yezu ma min f. A m'a f ko minw be ninswkwnya jini, olu bena ninswkwnya kwkw. Nka, a ya f ko minw be tilenninya jini, olu bena hewe kwkw. Minw be Ala n'a sago jini, minw b'a fe ka miiri ani ka koow ke cogo bennin na, olu bena hewe kwkw.

Yala i b'a bn tilenninya ye min ye wa? O ni tilenninya ye kelen ye, mwkw kelen kelen be ka koo dwkw lo la. O te ka kwkw mine ni tilenninya wala ni tilenninya ye dwkw, nka i ka ni k'i yere mine fana. A ka jenamaya kwkw yan, Krista tun be mwkwkw mine ni tilenninya ye, ka koo tilennin ke, ka kiti tige kojugu kan ani ka mwkw jalakibaliw lafasa. A ka tilenninya kwkw, kojugu minw kera, u sarali b'o la. Kititigela tilennin lo min b'a seen don numan ni juguman ka kele la. O kwkw la, a te mwkw kwkw la. A b'a fe kowuman ka see kwkw kojugu kan. Tilennin ka di Yezu ye nka a be koo jugu kwkw. A ka ni an k'a bn ko Yezu tun be koo numan lo ke tuma be ani ko a bena o lo ke tuma be.

Yezu ma mwkwkw ban abada a ka fili temeninw kwkw (Matiyo 9:13) ani a ma tijen to yen laada dw kwkw minw bena ban ka dem don makodonbagaw ma (Matiyo 12:1-2). Yezu ka kumaw n'a ka kwalew be la, a ye jeyirali dafanin yira an na min b'a yira ko tilenninya kwkw ye min ye.

Yezu y'an ka jeyirali ye kwkwkw koo la (Efetikaw 4:15). Ale lo b'an ka fanga n'an ka yiridenw kw (Zan 15:1-5). I n'a f a ya ke cogo min na, an ka kan ka Ala ka denbaya ka jentkwkwnya jini (Eburuw 10:23-27), ka Ala ka kuma balo (2 Timote 3:16, 17), ani ka an ka bololafenw tilan ni kwkw ye (2 Korantikaw 9:7-10). An ka kan ka menni ke Ala fe sannin ka menni ke adamadenw fe. (Kew. 4:19) Yesu ye jenamaya min yira an na, o le ye nin ye.

Krista ka tilenninya be ye fana a ka kwkwkw la i n'a f Kititigela. **"Ala ka lon d latige, a bena kiti tige dunupamkwkw kan cogo min na ka kapa ni terenninya ye, Yesu baraka ra.»**(Kew. 17:31) Tuma min na a nana kiti tige, a bena sagaw ni bakwkwkw kwkwkw na, ka mwkwkw tilenninw ni mwkwkwkwkw kwkwkwkw na. *"An be ka kan ka bn Kirisita ta kiti ja kwkw, janko an kelen kelen be ye min ke an farikolo ra, o sara ye ka kapa ni o ye, a kera kowuman ye o, a ye kojugu ye.»*(2 Korantikaw 5:10) Kititigela Tilennen bena mun f i ye o loon na?

Yezu tun be makari mwkwkw la .

Makaritigi y'a fɔ ko adamadenw mako be min na, o lo y'a jɛnako fɔɔ ye. Hine be mɔɔw mako wasa ka kɔn adamadenw ka sariyaw n'u ka landakow jɛ.

Kititigelon na, Kirisita bena a fɔ hinanbaliw ye .: *"Aw ka bɔ ne kɔɔ, aw danganinw, ka taga tasuma banbali kɔɔ, min labenna Sutana n'a ka melekew ye, bari kongo tun be ne la, aw ma dumuni di ne ma, minnɔɔ tun be ne la, aw ma ne min, ne tun ye lonan ye, aw ma ne ladon, ne lankolon lo, aw ma ne don, banabagatɔw, kasodenw, aw ma ne faga'.* O tuma na, olu fana bena a jaabi ko: *«Matigi, tuma jumen an y'i ye kongotɔ, walima minnɔɔtɔ, walima lonan, walima fari lakolon, banabagatɔ, walima kaso la, an ma i demɛ?»* O tuma na, a bena u jaabi ko: *«Tijɛ na, ne b'a fɔ aw ye ko ni aw m'o kɛ nin mɔɔ fitininw dɔ la kelen ye, aw m'o kɛ ne ye.»* (Matiyu 25:41-45).

Ka kuma fɔ: Makari ye kerecɛn sɔbɛ faan dɔ ye min kɔɔtanin lo kosɔbɛ.

Hine ye n'an be mɔɔ dɔ ka dusukasi lɔn koo jugu dɔ la. Nka, o tɛ ka dimi dɔɔn lo mɛn, nka ka koo dɔ kɛ walisa k'a mɔɔya ani k'a demɛ.

A jigira ka bɔ kulu kan waajuli barikaman dɔ kenin kɔ, a ye kunatɔcɛ dɔ kunbɛn min ko: *«Matigi, ni i sɔɔna, i bɛ se ka ne saninya.»* Yezu y'a bolo bɔ ka maga a la k'a fɔ a ye ko: *«Ne sɔɔna, kɛɛya.»*(Matiyu 8:3 kɔɔ).

To a laban yɛrɛ ra, an bɛ Kirisita ye, min gwengwenna yiri kan Kalivari kuru kan, a satɔ tɔɔ ra sonyanikɛla fla cɛ ra. A bolow tun fanin be a yɛrɛ ka gweleyaw la nka, sonyanikɛla ka delili mɛnni kɔ, a hinɛra kosɔbɛ.

Yezu tun saniyanin lo .

Mɔɔ caaman be ni miiriya jugu ye lanaya kɔɔ koo la: *"ɔnhɔn, ne ye lanaya ye sabu ne tɛ dɔɔ min, ne tɛ sigarɛti min, ne tɛ dɔn kɛ, ne tɛ tulon kɛ."* Min tun kɔɔtanin lo a fɛ, o tun ye koo minw daganin lo, nka Krista ka sariya tun be sinsin tuma bɛɛ i ka koow n'i kɔɔnakow lo kan ka tɛmɛ i ka koow kan. I ka jogo ka kan ka kɛ ani a bena kɛ fɛn min b'i dusukun na, o yiracogo mɔɔman ye – dusukun saniyanin walima dusukun saniyanin.

Sanuya be damine ni miiriyaw ye. *"Sabu mɔɔ bɛ miiri cogo min na a jusukun na, a bɛ o le ye."*(Talenw 23:7 kɔɔ). Kɛwalew lo tɛ koo kɔɔtanin ye ka tɛmɛ fɛɛn bɛɛ kan. Tijɛn lo, i ka kɛwalew kɔɔtanin lo, nka tijɛn lo ko . *"Mɔɔɔuman bɛ fɛɛɔuman bɔ naforɔɔuman min b'a jusukun na; Mɔɔɔjugu fana be kojugu bɔ nafolojuguw la a dusu la. Sabu mɔɔ jusukun fanin bɛ min na, a da bɛ o le fɔ."* (Luka 6:45). Alako yiriwali ka kan ka sinsin mɔɔ kɔɔnakow lo kan tuma bɛɛ; o kɔɔ ye jusukun ye.

Dajɛ min bayɛlemana yan ko "sanuman", o ye Gerekikan dajɛ katharos ye, min kɔɔ ye ko saniyanin, saniyanin, nɔɔɔɔɔ, nɔɔɔɔɔ, nɔɔɔɔɔ, tilennin, ani kojugu tɛ min na. Yezu y'a fɔ Matiyu 15:19 kɔɔ ko . " . . . miiriyajuguw, mɔɔɔɔɔ, jɛnɛya, kakalaya, sonyali, galon seereya, ani Alatsɔɔɔɔɔ be bɔ mɔɔɔɔɔ dusu le la. O kow le bɛ mɔɔɔɔɔ lanɔɔɔ.»

«Matigi Ala tɛ ye i n'a fɔ adamaden bɛ ye cogo min na, sabu adamaden bɛ kenema le file, nka Matigi Ala bɛ mɔɔɔɔɔ dusukun le file.» (1 Samuyeli 16:7).

Yezu tun be hɛɛɛ nini .

Mɔɔɔ fanba fɛ, hɛɛɛ ye "kɛɛɛɛɛ" dɔɔɔ lo ye. Ni kɛɛw tɛ yen, an b'a fɔ ko dijɛ hɛɛɛ ra; walama n'an tɛ kɛɛ la n'an sigijɔɔɔɔ ye, an be sigijɔɔɔɔ ka hɛɛɛ kɔɔ. Nka hɛɛɛ min be kɔɔ sɛbɛninw na, o tɛ dan o ma. Layiri kɔɔ kɔɔ, hɛɛɛ kumaden min fɔra heburukan na, o ye shalom ye, o kɔɔ ye "dafalen, dafalen, jɛnamaya bɛn." Layidu kura kɔɔ, Gerekikan kumaden min be hɛɛɛ yira, o ye eirene ye min kɔɔ ko "kɔɔɔ hɛɛɛ." N'an y'u bɛɛ fara jɔɔɔ kan, hɛɛɛ be se ka jɛfɔ i n'a fɔ "kɔɔɔ hɛɛɛ, hali kenema jɛgamini wala balawo cɛma." Ka hɛɛɛ kɔɔ, o kɔɔ ko ka bɛn ni Ala ye, i yɛɛ ani mɔɔɔ wɛɛw ye.

Hɛɛɛ sɔbɛ be kɔɔ dɔɔɔ ni kanuya be kɔɔɔ kɔ ta. Hɛɛɛ sigibaga ye mɔɔɔ ye min b'a jini ka kɔɔɔ ni kɛɛw kɔ ta ka kanuya ni bɛnkelenya sigi sen kan.

Yezu ye hɛɛɛtigiba ye a ye juguya min tun be Yahutu ni siya wɛɛ mɔɔɔ cɛ, o banna ka kɛ farikolo kelen ye. Yezu ye kɔɔ min to o juguw kan, o tun be mɔɔɔ kabakoya. Mɔɔɔ minw ka seko n'a lɔnko, u ka kaan, u ka siya, u ka diinan, u ka landakow, n'a jɔɔɔɔɔ tɛ kelen ye, minw ka tariki tun fanin be kɛɛw la saan kɛmɛkulu caaman kɔɔ kɛɛ kɔ - Yezu y'a to u kɛra balima kanulenw ye. A tun be baara kɛ ni minan min ye ka hɛɛɛ sigi, o tun ye Kalivari kuruwa ye. O yelifɛn kɔɔ, Yezu be tagamana kongokolon kɔɔ. A jɛfɛ, fɛɛn bɛɛ sara ani u be nɛɛmuguman. Nka a be tagama ani a be tɛmɛ jɔɔ o jɔɔ, a be kanuya, hɛɛɛ ani bɛn to yen. Saheli be jɛnamaya kɔɔ ani a be yɛɛma ka kɛ nankoyɔɔ cɛɛumanba ye: kɔɔɔ be dɔɔkili la, feerenw be falen, jii be bɔ ani kongokolon binkɛɛmanw be yen. Tijɛn na, Yezu y'o lo kɛ tigitigi, nka Alako ta fan fɛ. (Efɛzikaw 2:11-16).

Yezu ye jurumunkela jugu mine, ka maga banabagatɔ juguba la, ka kakalamuso min ka jugu ni bɛɛ ye, a y'o saniya, ka mɔɔɔ sifa bɛɛ mine ani k'u fara jɔɔɔ kan ka kɛ Ala ka denbaya cɛɛumanba kelen ye. A ye wari caaman sara nka a tun b'a jati ko a ka baara min ye hɛɛɛ sigibaga ye, o lo tun ka jini ka kɛ a jɛnako fɔɔ ye.

Yezu tun be kantigiya kɛ .

Mɔɔɔ ka jogo tigitigi be ye ka gwɛ n'a tigi be gwɛɛyaw la a ka jɛnamaya kɔɔ. Ni koo bɛɛ ka di ani kɔɔɔman lo, ni dimi, neni ani joginni tɛ yen, a man gwɛɛ kɔsɔbɛ ka kɛ mɔɔɔ juman ye ani ka jumanya kɛ, ka muɔɔ ani ka sɔɔ mɔɔɔ ma. Nka kɔɔɔ, dimiw, banaw, kɔɔɔɔɔ ani banbagatɔ cɛma, cɛɛ ka jɛɛɛnw be bɔ kɛɛ kan. O wagatiw lo la .

dɔw be bɔ i n'a fɔ yeelen dibi kɔɔɔ ani dɔw be ɲagami dɔɔɔ o dibi kɔɔɔ. O wagatiw lo la dɔw be fari faga ani dɔw be to ka taga ɲɛ.

Yezu Krista ye ɲeyirali ɲuman ye an fɛ kantigiya koo la. Sutana y'a ka biɲɛ tasumamanba fili Yezu ma. A juguw y'a ɲini k'a faga. Diinan kuntigiw ye ngalon tige a kan. A yɛɛ ta mɔkwɔ banna a ra.

Komi u ye Yezu minɛ ani k'a tɔɔɔ, a ma kɔsegi kɔ. Komi a teri sɔɔɔw y'a to yen, a ma kɔsegi. Yala nafa b'a la k'an yɛɛ di Krista ma wa? A jaabili ye "ɔnhɔn!" N'a sɔɔɔ an barika ka dɔkwɔ ani an barika ka dɔkwɔ nka Yezu be kantigiya kɛ minw b'a fɛ ka tugu a kɔ. Ala bena kɔɔɔ min di mɔkwɔ kantigimanw ma, nin dunuɲa ta dusukasikow tɛ se ka suma ni kɔɔɔ nata ye. Nin sapitiri bɔɔɔ . Krista ka ɲɛnamaya Joe McKinney lo y'o sɛbɛ, Bibulu ka ɛntɛɛntɛi kan

Sariyasen 5nan

Faa sago .

Ka tugu dunija danni kɔ, Ala tun b'a fɛ ka danfɛn dɔ sɔɔɔ min bɔɔɔn be ale ma. O kama, a ye adamaden dan ani ka see di a ma ka koow latige. A y'a dan ka bɔ dugukolo fɛnw na, buguri, nka a y'a dan fana a jaa la, a bɔɔɔkɔnko n'a cogoya la. Adamaden tɛ Ala jaa tigitigi ye nka a bɔɔɔn be Ala ma i ko a yiranin be cogo min na duguman.

Sɛbeninw kɔɔɔ, kɔɔɔ caaman be sɔɔɔ minw be Ala, Faa kofɔ; Ala, Dɛɛɛ, ani Ala, Nii. O jogo caaman be adamaden satɔ la nka u tɛ i n'a fɔ Ala. Nin ye Ala ni adamaden ka jogo dɔw suma ɲɔɔɔ ma.

ALA	Cɛ
Ala be 1 Zan 4:8 kanu nka a be jurumu kɔɔɔɔ .	Adamaden be se k'a mɔkwɔkɔɔɔ kanu ani k'a kɔɔɔɔ .
Ala le ye ɲanamanya ye. Zan 1:44.	Mɔkwɔ farisogo be balo nka a bena sa .
Ala ye tiɲɛ ye. Zan 14:6 .	Adamaden be se ka tiɲɛn dɔw loɔɔ .
Ala ye tilenninya ye (sanuman, tilenninya) 2 Tesalonikaw 1:6.	Adamaden b'a fɛ k'a yɛɛ lo bila tilenninya ni tilenninya ɲɛ .
Ala ye makari ye. Luka 6:36	Cɛɛ be jurusara kuun ɲini
Ala ye hɛɛ ye. 2 Zan 3 ani Zan 14:7 kalan.	Adamadenw be kɛɛ kɛ ani u be ɲɔɔɔ kɛɛ .
Ala ye kantigi ye. 1 Korɛntikaw 10:13	Cɛɛ be jijalibaw kɛ walisa ka kantigiya kɛ nka a be ɲɛɲɔɔɔɔɔɔ tiɲɛ .
Ala tɛ jurumun ye. 2 Korɛntikaw 5:21	Adamaden be sɔɔɔ kɔɔɔɔɔɔ ni jurumuw ma .

Danni kɔ, Ala ye adamaden bila alijɛɛ kɔɔɔ ni cikan nin ye:

- kele. janko aw ye woro ka caya;
- b. ka Edeṅ nankɔ ladon,
- c. Yiri min be numan ni juguman lɔn, o kana yiriden domu.

Wagati dɔ kɔkɔ, Ala tun be tagamana ka kuma adamaden fe i n'a fɔ danfen dafanin, tilennin. Nka adamaden ye jurumu ke ani a ye tɔkɔ sɔkɔ o kɔkɔ la, i n'a fɔ a ka jɛnɔkɔnya tilennin min tun be yen ni Ala ye .

Nka wagati bennin na walima cogoya dafanin na, Ala nana dugukolo kan Yesu Nazaretika farisogo farisogo ra, ka ke saraka kelenpe ye min be adamadenw ta jurumuw yafa. O keli la, a ye sira kelenpe di adamaden ma min b'a to a be bɔ jurumun ka jɔnya la, i n'a fɔ kisili ani ben ni Ala ye.

Kibaru Dumanw bee kɔkɔ, an be to ka Yezu ka kumaw kalan minw b'a yira feen min kama a y'a ka soo to sankolo la Ala fe. A ka kewalew n'a ka kumaw b'a yira ko a ka lapinita tun ye ka Ala bonya a ketɔ ka baara dafa a tun cira ka min ke i n'a fɔ a y'a fɔ cogo min na:

N' tun ka ni ka ke n' Faa ka soo .

Ne Fa Ala ka baara min di ne ma, ne ka kan ka o ke ka ban;

Ne ka bonya la i kan dugukolo kan, ka i ta baara dafa.

Matiyo y'o lo sinsin a kan tuma min na Yezu y'a fɔ ko " **.na ne fe**, aw minw segenin lo, aw minw sigira doni kɔkɔ, ne bena lafiya di aw ma. Aw ye ne ta zu la aw kan, a **.nd kalan ne fe** " (Matiyo 11:28-29).Walisa u ka na ka "ne kalan" Yezu tun ka kan ka **.a Fa sago ke**(Zan 6:38) min tun be **.Ala ka a ci ka na baara min ke**.(Zan 9:4).

Yezu nana baara min ke

"Aw y'a ye ko wagati bennin na, k'a sɔkɔ an tun te sebagaya la, Krista sara Alapasiranbaliw kosɔn." ...

"Nga Ala y'a ka kanuya yira an na nin cogo la: K'an to jurumunkelaw la, Krista sara an kosɔn"

(Romekaw 5:6, 8) sabu a tun b'a fe **.ka los jini ani ka kisit.** (Luka 19:10).

*«Matigi te sumaya k'a ka layiri dafa, i n'a fɔ dɔw b'a fɔ cogo min na, a be muɲu aw kɔkɔ.**a t'a fe mɔgo si ka tunu .**, nka bee ka nimisa [yeleman] min be bɔ jɛnamaya la ni jurumun ani yɛremine ye ka taga tilenninya la min be Ala yira.»(2 Piyeri 3:9 kalan).*

O de kosɔn,**Ala sago tun ye ka sira di a ka danfenw ma walisa u ka ben n'ale ye .** "Ala ... b'a fe mɔgɔw bee ka kisi, ka tiɲe lɔn, bari Ala kelen lo be yen, ani celasigibaga kelen lo be Ala ni mɔgɔw ce, o ye adamaden farisogo ye - Yezu Krista, min ye **.k'a yere di k'a ke kunmabɔsara ye .** mɔgɔw bee kosɔn (1 Timote 2:4-6 ani Matiyo 20:28; Mariki 10:25 ani Eburuw 9:15). Zan y'o fɔ ten ko "Ala ye diɲe kanu kosɔbe fɔ **.a ka a Dence kelenpe di, janko ni mɔgo o mɔgo lara a ra .**[1].pisteuo – a b'a yere di]**o tena tunu ale sababu ra, nka o bena jɛnamanya banbari sɔkɔ.**" (Zan 3:16).

*"Ala ka neema kosɔn .(Yesu, Kirisita)min be na ni kisili ye, o y'a yere yira mɔgo bee la"(Titu 2:11 kɔkɔ). Nga " Mɔgo o mɔgo be ne wele ko: «Matigi, Matigi», olugu bee tena don sankolo Masaya ra;**min be ne Fa sago ke .min be sankolo la**"(Matiyo 7:21 kɔkɔ). O le kosɔn " Mun kosɔn aw be ne wele ko Matigi, Matigi, k'a sɔkɔ aw te ne ta kuma ke?" (Luka 6:46) wa?*

Mɔɔ min b'a ka kumaw men, kisili sira, n'a ma sɔn u ma ani k'u labato, o tigi ye .“ .i n'a fɔ mɔɔ min ye bon bɔ dugukolo kan (dugukolo. bɔɔ wala mɔɔ min tɛ kabakuru ye) k'a sɔɔ jusigilan barikaman tɛ yen, o kama, i n'a fɔ bon, a halakili bena dafa”(Luka 6:49 kɔɔ).

«Ne Faa be baara la tuma bɛɛ fɔ ka na se bi ma, ne fana be baara la» (Yuhana 5:17). Yezu y'a Faa ka baara kɛ i n'a fɔ a tun be nɛnamaya kɛ cogo min na jurumubali la ani a tun be Ala diyabɔ walisa k'a niin n'a farikolo di Ala ma i n'a fɔ saraka kelenpe min dafanin lo walisa ka mɔɔ ka jurumu w yafa, k'a saniya. A y'a yira ko mɔɔ o mɔɔ be la a la k'a yɛɛ kalifa a ma limaniya lamenni sababu fɛ, o tigi bena nɛnamaya banbali sɔɔ Faa fɛ (Yuhana 3:15, 16). A ko fana ko “Ne le ye sira ye, ani tiɛ, ani nɛnamanya, mɔɔ si tɛ se Faa fɛ ni ne sababu tɛ.

Sariyasen 6nan

A ka cidenyabaara damine .

“O tuma na, Yezu bɔra Galile mara la ka na Zuruden baji daa la Zan fɛ, janko a k'a batize. Zan tun bena a fɔ a ye ko: «Ne lo ka kan ka batize ele fɛ, e be na ne fɛ wa?» Nka Yesu k'a jaabi ko: «A to a ye kɛ ten sisan, sabu an ka kan ka Ala sago bɛɛ kɛ ten le.» O kɔ, a sɔɔna ka Yezu batize tuma min na, a bɔra jii la yɔɔnin kelen, sankolo dayɛɛla a ye, a ye Ala ka Nii jigitɔ ye i n'a fɔ tuganin, ka na sigi a kan.(Mat. 3:13-17 kɔɔ).

“Mɔɔ bɛɛ batizera tuma min na, Yezu fana batizera, a tun be delili kera tuma min na, sankolo dayɛɛla, Nii Senuman jigira a kan i n'a fɔ kongokolon, kumakan dɔ bɔra sankolo la ko: “E le ye ne Dence ye, ne be min kanu. ne ko ka di i ye kosebɛ.»(Luka 3:21-22 kalan).

“Yezu tun fanin be Nii Senuman na, a bɔra Zuruden baji la, Nii Senuman y'a nɛmine kongokolon kɔɔ tile bi naani kɔɔ, Sutana y'a kɔɔkɔɔ.” ... “N'i ye Ala Dence ye, i yɛɛ fili ka bɔ yan, bari a sebera ko: “A bena a ka melekew ci k'i latanga, ' ani ""U bena i mine u bolow la, janko i kana i sen gosi kabakuru la.”” Yezu y'a jaabi ko: “A fɔra ko: 'I kana Matigi Ala kɔɔkɔɔ.' (Luka 4:1-2, 9-12).

Ka kuma fɔ: Ala tɛ se ka kɔɔkɔɔ. Nka a bena adamaden ka limaniya kɔɔkɔɔ k'a to adamaden ka sugandili kɛ. Adamaden be se k'a ka negelakow sugandi i n'a fɔ Adama ni Awa ani Farisiw wala k'a latige ka Ala sago kɛ.

Fa, Dence ni Nii Senuman, ani ne ye min fɔ aw ye, aw k'u kalan u k'o bæ bato. Ne be n'aw ye tuma bæ fɔ ka taga se dije laban ma. (Matiyo 28:18-20 kalan).

O bæ dalilu tun be sɔɔ kiraya kumaw na minw dafara, kabakow la ani a laban na, a ka saya, a ka sutarali ani a ka kununi min kera jama jefɛ, a ka kalanden keme caaman y'o ye.

A ka ntalenw

Mɔɔɔ dɔ y'a fɔ ko ntalen ye dugukolo kan maana dɔ ye min kɔɔ be sankolo la. A be komi Yezu ka kalan caaman tun be kɛ ntalenw lo kɔɔ. Tijen lo, o tun ye ka "Faa" sago kɛ. A be se ka kɛ ko Yahutu minw tun b'a fɛ ka Ala diyabɔ, olu tun be se ka o ntalen caaman faamu, k'a sɔɔ diinan kuntigi minw dusukun tun be lɔɔɔ, fanga, bonya ani wari koo la, olu tun tɛ se k'a faamu wala k'u ban ka sɔn a ka cikan ma ntalenw na. A ka gwɛɛ hakili datugunin ma ka koo gweninw lɔn.

A ka kabakow .

Kabakow kɛli kuun tun ye mun lo ye? Yala Yezu tun b'a fɛ ka mɔɔɔ hakili sama ale yɛɛ lo ma, a b'a fɛ a fasomɔɔɔ k'ale kɛ u ka masacɛ ye wala a tun b'a fɛ ka Ala ka layidu dafa ko a bena mɔɔɔ mɔɔn ci wa? I ko ntalenw na, o tun ye ka "Faa sago kɛ."

Tuma caaman na, jamaba tun be tugu Yezu kɔ, n'a sɔɔ u tun b'a fɛ k'a lɔn "mun lo be ne la?" wala u b'a fɛ k'a lɔn dɔɔɔ wala u b'a fɛ ka politikikow kɛ ni Yezu tun bena kɛ u ka masacɛ ye dugukolo kan. N'a sɔɔ dɔw tun lanin b'a la ko a be se ka kɛ Masiya ye. O seerew be se ka tilan kulu saba ye:

Kabako sɔɔɔbaga .

Siga t'a la, bæ tun fanin be ninsɔɔndiya la ani u tun be Ala bonya kosɔɔɔ. Fɛɛn kelen min tun be dan na, o ye kunatɔ tan nunu saniyako ye ani u la kɔɔɔɔɔ ma kɔɔɔɔ ka na Ala bonya.

Minw y'o kabako ye .

Seerew ma kabako dɔɔɔn file; u y'a lɔn ko adamaden be se ka min kɛ ani u y'a kɔɔɔsi ko Ala ka sebagaya dɔɔɔn lo be se k'o kabakow kɛ. A fanba tun be Ala tando ani k'a bonya – nka Farisiw tɛ. Yezu ye kabako minw kɛ, u lisi be sɔɔɔ Apendisi B kɔɔɔ .

Diinan kuntigiw .

Diine jɛmɔɔɔɔ tun ye sariya karamɔɔɔɔ ni Farisiw ye minw tun be ni nafolo, fanga, bonya ani mɔɔɔ ka tandoli ye. U tun lanin b'a la ko Yezu bena u ka jamana, u ka lɔɔɔ n'u ka fanga halaki ni mɔɔɔ gwansanw tora ka la a la ko ale lo ye Masiya ye. O kama, u banna ka sɔn a ma ko a bɔra sanfɛ wala ko a ye kabako minw kɛ, u si bɔra Ala lo kɔɔɔ. U y'a fɔ k'u sababu bɔra Sutana ka fanga lo la. U tun b'a fɛ k'a faga nka u tun be siranna mɔɔɔɔ jɛ minw tun lanin b'a la ko a bɔra Ala lo fɛ. A laban, u y'u yɛɛ ka landakow n'u ka sariya caaman tije; i n'a fɔ, kiti tigeli lafijɛlon na, ka ngalon seerew jini, ka wari sara a ka .

mine nka a banna o la tuma min na a kosegira ka son a ma ko "joli wari" lo. A laban, u ko "A ka jigi ka bo kuruwa kan, an bena la a la". Sanni a ka jigi ka bo kuruwa kan, a kununna a sanin ko ani u bele banna ka la a la.

A juguw .

Sebeninw b'a yira ko mago minw tun be Kirisita keke a ta dugukolo kan cidenyabaara wagati ra, ani minw tun be a ta egilisi keke a kununi ni a yelenin ko sankolo ra.

Erɔdi (Orɔmu masace)

«Yahudiyaw ta masace min wolola, o be min, an ka a ta lolo ye terebɔyanfan na, an nana a bato?»...Masace Erɔdi ka o kuma men minke, a hakiri jagamina ... "A y'u ci ka taga Betilehemu k'a fo u ye ko u ka taga deen nin kɔkɔ jini ka ja. N'aw y'a ye dɔkɔn, aw k'o fo ne ye janko ne fana ka taga a bato ." .... "Tuma min na Erɔdi y'a faamu ko lɔnnikelaw y'ale lafili, a dimina kosɔbe ani a y'a fo ko u ka Betilehemu n'a gerefe cedenw bee faga, minw sii ma se saan fila ma ani minw ma se saan fila ma, ka kepe ni wagati ye a tun ye min kalan lɔnnikelaw fe."(Matiyu 2:2-3; 8, 16)

Naafigi (Sutana) lo.

"O ko, Nii Senuman ye Yezu bila ka taga kongokolon kɔkɔ walisa jine k'a kɔkɔ. A ye sunɔko ke tile bi naani ni suu bi naani kɔkɔ, kongo y'a mine. Kɔkɔlikela gwerela a la k'a fo a ye ko: 'Ni ye Ala Dence ye,' ... Sutana y'a ta ka taga n'a ye kulu janba do kan tugun, ka dipe bee yira a la u ka masayaw bee la. a ko, "ni y'i kunbiri gwan ka ne bato'. Yezu y'a fo a ye ko: 'Taga ka bo ne kɔkɔ Sutana! Sabu a sebera Kitabu kɔkɔ ko: 'I ye i Matigi Ala bato, ka baara ke ale kelenpe le ye.' O ko, Sutana boza Yesu kɔkɔ, melekew nana a bato.»(Matiyu 4:1-3; 8-11)

Nazareti dugudenw (Dugu mago)

"Yesu ye ntalen nunu fo ka ban tuma min na, a boza o kɔkɔ la, ka taga a ka dugu la, a y'a damine ka mago kalan u ka batoso kɔkɔ, u kabakoyara k'a fo ko: 'Cee nin ye nin hakilitigiya ni nin kabako se bagaya kɔkɔ min? o ko: «Yala nin te yirilese baga dence ye wa? U dimina a kɔkɔ.»(Matiyo 13:53-57 kalan).

Zuda Isikariyoti (Cadenw do)

"O tuma na, kalanden tan ni fila la kelen, min tɔko ko Zuda Isikariyoti, ale tagara sarakalase bagaw kuntigiw fe k'a jininga ko: 'Ni ne y'a di aw ma, aw bena mun le di ne ma?' U ye warigwe kuru bi saba jati a ye.(Matiyo 26:14-16 kalan).

Farizijew, sarakalase bagaw kuntigiw, cekɔkɔbaw, sariya karamago ani kititigelaw

«U boza tuma min na, mago do nana ni cee do ye Yezu fe min tun ye bobo ye, jina tun b'a la.

Ɗɔɔɔɔɔɔɔɔ Luka kelenpe lo y'o kofɔ. A ko, "Komi a tun be ɔɔɔɔ la, a ye delili ke ka mɛɛn. A ka wɔsi kɛra i n'a fɔ joli, ka jigi duguma ." (Luka 22:44).

Diinan kuntigiw ka kiti

"Yezu y'a fɔ sarakalasebagaw kuntigiw ye, ani Alabatosoba kɔɔsibagaw ani diinan mɔɔɔɔɔɔɔɔ ye, minw tun nana a minɛ, ko: 'Yala ne ye murutilikɛla dɔ ye, aw nana ni murujanw ni berew ye? Loon bɛɛ ne tun be n'aw ye Alabatosoba kɔɔɔ, aw ma bolo don ne la. U y'a minɛ ka taga n'a ye sarakalasebagaw kuntigiba ka luu kɔɔɔ.' (Luka 22:52-54 kalan).

Yezu minɛnin kɔ suu tilance la, u tagara n'a ye kititigelaw jenkulu ni sarakalasebagaw kuntigiba Kayifu fɛ. O yɔɔ lo la, farikolo mandimina fɔɔ kɛra. Sɔɔɔɔɔɔɔɔ dɔ ye Yezu bugɔ a ɔɔɔa bɛɛ la sabu a ma foyi fɔ tuma min na Kayifu y'a ɔɔninga. Masaso kɔɔsibagaw y'a ɔɔɛw siri ani k'a lɔɔɔɔ ni yelemisen ye walisa k'u lɔn u kelen kelen bɛɛ tɛmɛɔ, ka tulon ke a kan ani k'a bugɔ a ɔɔɔa la.

Ɗɔmukaw ka kititigeyɔɔɔ

"Pilati kɔɔsegira luu kɔɔɔ ka Yezu weele k'a ɔɔninga ko: 'Ele le ye Yahutuw ka masace ye wa? Yezu y'a ɔɔninga ko: "O ye ele yɛɛ ka miiriya lo ye wa, wala mɔɔɔ wɛɛw lo ye ne koo fɔ i ye wa?" 'Ne ye Yahutu ye wa?' Pilati y'a jaabi ko: 'I ka mɔɔɔ n'i ka sarakalasebagaw kuntigiw lo y'i di ne ma? Yesu ko: 'Ne ta masaya tɛ nin diɔɔ ta ye, ne ta baaradenw tun bɛna kɛɛ ke janko Yahutuw kana ne mina. 'O la, i ye masace ye!' Pilati y'a jaabi ko: 'Tɔɔɔ na, i ye min fɔ, ne wolola o le kɔɔɔ, ne nana o le kɔɔɔ, janko ka tɔɔɔ seereya ke, mɔɔɔ o mɔɔɔ bɛ ne lamɛn.'" (Zan 18:33-37 kɔɔɔ).

Sɔɔɔɔma jooɔa, u y'a bugɔ ani k'a mandimi, jii tun b'a la ani a segenin lo sabu a ma sinɔɔɔ, u y'a ta ka taga n'a ye Antɔni ka masace ka soo kɔɔɔ, Zude mara ka kititigela Pɔɔnsi Pilati ka gɔfɛɛɛɛman sigiyɔɔɔ la. Tɔɔɔɔ na, i b'a lɔn Pilati ye min ke k'a ɔɔni ka kunkanbaaraw kalifa Erɔɔdi Antipasi ma, min tun ye Zude mara kuntigi ye. A be komi Yezu ma ɔɔɔɔ si kɔɔɔ Erɔɔdi bolo ani u y'a kɔɔsegi Pilati fɛ. A bɔɔra - "Ɗɔɔɔɔɔɔɔɔ dɔ be seereya kɛra kuruwa kan, Ɗɔɔɔɔɔɔɔɔ C. Truman Davis, kɔɔɔksiyɔɔɔnw.kɔm/Kkundik/kurusi.html"

Jama ka kulekanw lo kama Pilati ye yamaruya di ko u ka Barabasi bɔ kaso la ani a ye Yezu jalaki ko a ka bugɔ ani k'a gwengwen yiri kan.

Sapitiri 7nan

Jurumu yafa saraka .

“ƆƆƆdasiw tagara ni Yezu ye masaso luu kƆƆ, u ye ƆƆƆdasiw bɛɛ weele ka na, u ye fani wuleman don a la, ka ŋaniw siri ni masafugulan ye k’o don a kuun na, u y’a Ɔ ni kanbelenya ye ko: ‘I ni ce, Yahutuw ka masace!’” U y’a kuun bugɔ siŋe caaman ni bere ye ani ka daji tu a kan. U y’u kunbiri gwan k’a bonya. U y’a lɔgɔkɔ ka ban tuma min na, u y’a ka fani wuleman bɔ a kan k’a yeɛ ka faniw don a la.” (Mariki 15:16-20 kƆƆ).

Ka mɔgɔ bugɔ

Benbaliya caaman be faamanw cɛma o bugɔli koo la min tɛ deli ka kɛ, o min be kɛ ka kɔn ka mɔgɔ faga kuruwa kan. O wagati la, ƆƆmukaw ka seberikelaw fanba t’o koo fila jɛn kɔkɔ na. Lɔnnikɛla caaman b’a miiri ko Ɔɔ la, Pilati y’a Ɔ ko u ka Yezu bugɔ ni bugɔli ye k’a kɛ a ka ŋangili dafanin ye ani ko saya kiti min tigera a kan, o kera jamaba ka yeɛko dɔkɔn lo kɔkɔn ko kititigɛla tɛ Sezari lafasa ka ŋɛ o mɔgɔ yeɛ yeɛ la min b’a Ɔra ko ale lo ye Yahutuw ka masace ye.

Labɛnw tun be kera bugɔli kama tuma min na u tun be Kasoden ka fani bɔ a la ani k’a bolow siri yiri dɔ la a kuun sanfɛ. Siga t’a la, ƆƆmukaw tun bena a ŋini ka tugu Yahutuw ka sariya kɔ o koo la, nka sariya kɔkɔ dɔ tun be Yahutuw fɛ min tun b’a bali ka mɔgɔ bugɔ ka tɛmɛ bugɔli binaani kan.

ƆƆmu ka keɛbolo ka ƆƆdasi dɔ be tagamana ka taga ŋɛfɛ ni darapo (wala flagellum) ye a bolo. O ye bugɔli surun ye min be kɛ ni juru girinman caaman ye minw dilanna ni golo ye ani nɛgɛkuru fitinin fila be kɔkɔ u kelen kelen bɛɛ kuncɛ la. O bugɔli girinman be jigi ni fanga ye siŋe caaman Yezu kamankunw, a kɔkolow n’a seenw na. A damine na, juruw tun be farikolo dɔkɔn lo tige. O kɔ, n’u be to ka bugɔ, u be tige ka don farikolo jukɔkɔ yɔkɔ la, u be joli bɔ Ɔɔ ka bɔ farikolo ka kapileriw n’a joli siraw la, ani a laban, u be joli bɔ joli siraw la minw be farikolo jukɔkɔla fasaw la.

Tigɛkuru fitininw be yɔkɔbaw bɔ Ɔɔ minw ka dun kɔkɔbɛ ani u be kari ni bugɔli wɛrɛw ye. A laban, kɔfɛla farigolo be nɔkɔn lo nɛgɛ janw na ani yɔkɔ bɛɛ ye yɔkɔ faranin ye min be joli bɔra ani a tɛ se ka lɔn. Tuma min na ƆƆdasi kuntigi y’a latige ko kasoden be ŋini ka sa, u labanna ka bugɔli labɔ.

O kɔ, Yezu min tun be kirinna tilance la, u y’o kari bɔ a la ani a y’a to a benna kabakuruw kan, a yeɛ joli tun ŋigira. ƆƆmu ƆƆdasiw ye tulonga dɔ ye o Yahutu mara la min b’a Ɔra ko ale lo ye masace ye. U be fani dɔ fili a kamankun kan ani ka bere dɔ bila a bolo k’a kɛ masabere ye. U mako bele be masafugula la walisa k’u ka yeɛko dafa. Yiribolo minw be se ka yeɛma ani u be datugu ni ŋani janw ye (u ka teli ka kɛ lɔgɔkɔ ye) u be u siri ka kɛ masafugula ye ani o be digi a kungolo la. O la fana, joli be bɔ ka caya, kungolo ye farikolo yɔkɔ dɔ ye min joli be bɔ ka caya.

Sɔɔɔɔɔɔɔɔ y'a ɔɔɔɔɔɔ ka ban ani k'a bugɔ a ɔɔɔɔɔɔ la ka ban tuma min na, u ye bere ɔɔ a bolo k'a bugɔ a kuun na, ka ɔɔɔɔɔɔ don a kungolo la ɔɔɔ ka taga se yɔɔɔ min na. A laban, u sɔɔɔɔɔɔ u ka farikolonanagwe jugu la ani fanikolon ɔɔɔ a kɔfɛ. Komi a ɔɔɔɔɔɔ lo joli ni jolikuruw la joliw la ka ban, a ɔɔɔ be dimiba lase ɔɔɔɔ ma i n'a ɔɔ opereli bandi ɔɔɔ be ke cogo min na ni hakilijagami ye, ani a be ɔɔɔ ka ke i n'a ɔɔ u b'a bugɔɔɔ tugun, joliw be damine ka joli ɔɔ tugun.

Kurusi kan

Ka keɔɔ ni Yahutuw ka landa ye, ɔɔɔɔɔɔɔ y'a ka faniw segi a ma. Kurusi patibulum girinman sirinin be a kamankunw na, ani Krista jalakilen, sonyanikela fila ani ɔɔɔɔɔɔ sɔɔɔɔɔɔɔɔ fagali koo min ɔɔɔɔɔɔɔɔ sɔɔɔɔɔɔɔɔ kemɛkulu ɔɔ fɛ, o be tagama ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ damine Via Dolorosa sira fɛ. Hali k'a ɔɔɔ a b'a jija ka tagama ka tilen, yirikuru girinman min be yen, ani joli caaman ɔɔɔ be min ke, o ka ca kojugu. A be talon ani a be ben. O yiri gɔɔɔɔɔɔ be don a kamankun fari n'a fasaw la minw tigera. A b'a ɔɔɔ ka wuli, nka adamadenw ka fasaw y'u yeɔɔ ɔɔɔɔ ka tɔɔɔ u ka muɔɔɔ kan.

Sɔɔɔɔɔɔ kuntigi min tun b'a fɛ ka taga ɔɔ ni kuruwa ye, ale ye Farafinna worodugu fan fɛ filelikela barikaman ɔɔ sugandi min ɔɔɔ ko Sireni Sireni, walisa a ka kuruwa ta. Yezu tugura o kɔ, a bele be joli ɔɔɔ ani a be wɔɔɔ nene ani ɔɔɔɔɔɔ min ɔɔɔ a la, ɔɔ ka taga se kilometere 650 tagama ma min be ɔɔ Antoni ka fangabon na ka taga Gɔɔɔɔɔ la, o labanna ka ban.

U be diwen ɔɔɔɔɔɔɔ ni miri ye, o min ye dimimadafura ɔɔɔɔɔɔɔ ye, u b'o di Yezu ma. A be ban ka minni ke. O y'a ɔɔ Simɔɔ ye ko a ka patibulum bila duguma ani u ye Yezu fili joona joona kɔfɛ k'a kamankunw ɔɔɔ yiri la. Leziyɔɔ be bolokunnaden ɔɔɔɔɔ degun min na, o b'o ɔɔ. A be neɔɔ girinman ɔɔ ɔɔɔ a bolokunnaden na ani a be don yiri ɔɔɔ ɔɔ ka taga se yɔɔɔ min na. A be taga joona joona fan ɔɔ fɛ ani a be segi o koo kan k'a janto a kana bolow sama kojugu, nka a k'a to u ka yeɔɔɔ ani ka yeɔɔɔ ɔɔɔɔ. O kɔ, patibulum be wuli a ɔɔ na stipes sanfɛ ani titulus min sebera ko "Yezu Nazaretika, Yahutuw ka masace" be ɔɔɔ a ɔɔ na.

Sisan, u be numanbolo seen digi kɔfɛ ka taga kininbolo seen na ani n'u be seen fila ɔɔɔ foni, u senkunnadenw be duguma, u be ɔɔɔɔ ɔɔ don u kelen kelen ɔɔɔ ka gɔɔɔɔɔ la, k'a to gɔɔɔɔ be yeɔɔɔ ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ. O ɔɔɔ min fagara, u y'o gwengwe yiri kan sisan. A be jigira ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ ni girinya ye bolokunnadenw kan, dimi min be ɔɔɔ ɔɔɔ, o be ɔɔ bolokunnadenw na ani bolokunnadenw sanfɛ ka pɔɔɔ kunseme ɔɔɔ -- bolokunnadenw be degun bila fasa cemancew la. Tuma min na a b'a yeɔɔ ɔɔɔɔɔɔ ka taga sanfɛ walisa k'a yeɔɔ tanga o ɔɔɔ yeɔɔɔɔ ma, a b'a ka girinya ɔɔɔ bila ɔɔɔɔɔɔ kan a senw fɛ. O la fana, neɔɔ min be senw kolow ce, o be ɔɔɔ ɔɔɔ ɔɔɔɔ.

"U sera yɔɔɔ ɔɔ la min be weele ko Gɔɔɔɔɔ (o kɔɔ ye ko Kunkolo yɔɔɔ). O ye diwen ɔɔɔɔɔɔɔ ni fɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ di Yezu ma yen, nka a y'a nene tuma min na, a ma sɔɔ k'a min. ale: NIN YE YESU YE, O .

Yahutuwa ka masace." (Matiyu 27:33-37).

"U y'a gwengwen yiri kan tuma min na, o tun ya lere sabanan ya (sagoma lere 9:00) ani jalaki min tun b'a kan, o sebe tun b'a fura ko: Yahutuwa ka masace." (Mariki 15:25-27).

"Tilafe, dibi donna jamana yara be la fada ka taga se wulafe, Yezu perenna ni kaamba ya ko: 'Eloi, Eloi, lama Sabakatani?' - o yara ya ko: «Ne ta Ala, ne ta Ala, mun kosni i ka ne to yi?»(Mariki 15:33-34 kalan).

O wagati la, komi bolow be segera, kirinbaw be yelema fasaw kan, k'u siri ni dimiba ya, min te ban ani min be magu yuguyugu. O gelayaw be na ni se bagaya ya k'a yere tundi ka taga sanfe. A sirinin be a bolow la, a disi fasaw be magamagi ani a gerefela fasaw te se ka baara ke. Fijne be se ka don fagafagawa kawa, nka a ti se ka ba. Yezu be keke ke walisa k'a yere karta walisa ka se ka nenekili dandi dandi. A laban, karibni diwasi be lajen fagafagawa ni joli la ani kirinw be magaya dandi dandi. Ka kepe ni magamagani ya, a be se k'a yere tundi sanfe walisa ka ninakali ba ani ka magu min be jenamaya di, a don a kawa. Siga ta la, o wagatiw lo la a ya kumaden surun wolonfila minw sebera, u fa.

A fada ko: «Ne Fa, yafa o ma, sabu o be min kera, o to ni.»

A filanan, sonyanikela min nimisara, a ko: «Bi, i bena ke ni ne ya alijene kawa.»

A sabanan, k'a jaa la duguma ka Zan kanbelenin min siranna, min tun be nisagoya la -- ciden kanulen -- a ko: "I bamuso file." O ka, a ya bamuso Mariyamu file k'a fa ko: «Muso, i dence file.»

Kulekan naaninan bura Zaburu 22nan damine na, ko: «Ne ka Ala, ne ka Ala, mun na i ka ne to yen?»

Lere caaman dimi dan te min na, a be yelemayelema, a be farikolo yara tige, a be magamagi tuma o tuma, dimi min be magu jeni yara min na farikolo yara be tige ka ba a kolo la min tigera. A be ye lela ka jigi yiri gwilimanw kan ani a be lere caaman ke dimi dantanw na, a be yelemayelema, a be magamagani lo ani a be magamagani lo tuma o tuma. O ka, dimi were be damine ni dimi jugu ya min be magu dusukun gosi fa ka taga se a disi ma tuma min na perikardi be fa dandi dandi ni joli ya ani a be damine ka dusukun gosi.

Magu hakili b'a la tugun Zaburu 22nan na, verise 14nan na: "Ne kanna i n'a fa jii, ne kolow be bura magu na, ne dusukun be i n'a fa magu, a yeelen ne kawa bara kawa."

A be pini ka ban sisan. Tjneni ji min be ba farikolo la, o sera hake da la min ka gwela kosabe; dusukun min magani lo, o be jijalibaw kera ka joli girinman, gwiliman, magaman pape ka don farigolo yara la; fagafaga minw kawa, olu be jijalibaw kera ka fijne misenninw fiye. O farigolo yara minw jii ka magu kosabe, olu bu ka yelamaniw ci kunsame ma. Yezu ya ka kulekan duuranan fa ko: "Minagu be ne la."

a be kɔɔ ne da sanfɛ; i ka ne la saya buguri ra. Wuruw ka ne lamini; mɔɔɔjugu dɔw ka ne lamini, o ka ne borow ni ne senw sɔɔɔ. Ne be se ka ne kolow bɛɛ jate; mɔɔɔw be ne flera, ka ne bonya. U be ne ka faniw tilan u ni mɔɔɔɔ cɛ, ka kala la ne ka deregew kan. ... Dugukolo danyɔɔw bɛɛ bena u hakili to L .ORD, siyaw ta gbaw bɛɛ bena o kinbiri gban a na kɔɔ, sabu fanga ye Matigi Ala le ta ye .ORDale le be siyaw kunna. Dunuɔa naforotigiw bɛɛ bena domuni ke, ka Ala bato; minw bɛɛ bena jigi buguri ra, olugu bɛɛ bena mɔɔɔgiri a kɔɔ — minw tɛ se ka o yɛɛ mara panamaya ra. A kɔɔmɔɔw bena baara ke a ye; Matigi Ala ta ko bena fɔ kɔɔnsɔɔ nataw ye. O bena a ta terenninya ko fɔ mɔɔɔw ye, minw ma wolo fɔɔ, sabu ale le ka o ke.»(Zaburuw 22:1-8; 14-18; 27-31)

Sutarali

«O tun ye lafijelon labenlon ye, o kɔɔ, lafijelon ka kɔɔ loon min nɛ, o la, wulafɛ tun be surunyana tuma min na, Yusufu min tun be bɔ Arimate, ale tun be Ala ka masaya makɔɔɔna, a y'a jaa gwɛɛɛya ka taga Pilati fɛ ka Yezu suu nini a fɛ. a tun sara ka ban. Tuma min na Yusufu y'a mɛn ko o kɛra ten, Yusufu ye Yezu suu di lenfani dɔ ma, k'a siri ni fanikolon ye, k'a bila kaburu dɔ kɔɔɔ min tun sɔɔɔra farakurun dɔ kɔɔɔ.(Mariki 15:42-46 kalan).

Sukununi

Yezu Nazaretika, Masiya, y'a Faa sago ke (Yuhana 6:38) k'a farisogo di i n'a fɔ saraka kelenpe min be se ka adamadenw ka jurumuw yafa, o ye yafa ye. A ka jurumu saraka sɔɔna Ala ma k'a yira ko a kununa ka bɔ saya la. Ni a tun ma kunu ka bɔ saya la, Yezu ka saya tun tena ke gwansan ye, a tun tena dan na ni adamadenw bɛɛ ta ye.

“Lafijelon tɛmɛnin kɔ, lɔɔɔkun loon fɔɔ fajiri fɛ, Mariyamu Magidala ni Mariyamu tɔ kelen tagara kaburu filɛ, dugukolo yɛɛɛɛɛɛɛɛ kosɔɔɔɔ, bari Matigi ka mɛɛɛɛ dɔ jigira ka bɔ sankolo la ka taga sigi kaburu kɔɔ, ka kabakuru yɛɛɛma ka sigi a kan. u siranna fɔɔ u yɛɛɛɛɛɛɛɛ ka ke i n'a fɔ mɔɔɔ saninw. A tɛ yan; a kununa i n'a fɔ a tun k'a fɔ cogo min na.» (Mat. 28:1-6).

“Lɔɔɔkun loon fɔɔ wulafɛ, Yezu nana lɔ u cɛma k'a fɔ u ye ko: ‘Hɛɛ ka ke aw ye. O kɔ, a y'a bolow n'a gɛɛɛnɔw yira u la. Kalandenw ninsɔɔɔ diyara kosɔɔɔɔ tuma min na u ye Matigi ye, Yezu y'a fɔ u ye ko: ‘Hɛɛɛ ka ke aw ye i n'a fɔ Faa ye ne ci cogo min na, ne fana b'aw ci.’ O kɔ, a y'a fiyɛ u kan k'a fɔ u ye ko: ‘Aw ka Nii Senuman sɔɔɔ.’”(Zan 20:19-22 kalan).

“Lɔɔɔkun kelen o kɔ, Yezu ka kalandenw tun be boon kɔɔɔ tugun, ani Toma tun be n'u ye, hali k'a sɔɔɔ daa tun sɔɔɔnɔn lo, Yezu nana lɔ u cɛma k'a fɔ u ye ko: ‘Hɛɛ ka ke aw ye. O kɔ, a .

a ko Toma ma ko: «I bolokunnaden don yan; aw ye ne borow fle.» I boro bo k'a don ne gergen ra. Aw ye sigasigali dabila, ka la a la.' Toma y'a fo a ye ko: 'Ne Matigi, ne ka Ala!''(Zan 20:26-28 kɔkɔ).

Ni jurumu saraka saraka ani sukununi ye, Yesu ye jɛnɛɔɔɔɔɔɔɔɔ kura sigi ni adamaden ye a saya fe. (Heb. 9:15).

Ala be mɔɔɔ minw bila nin jɛnɛɔɔɔɔɔɔɔɔ kura kɔkɔ, minw lanin b'a la ko Krista tun ye Ala ye adamaden farikolo la, u be yeɛma ka bo jurumun ka jɛnamaya la ka ke tilenninya ye, ani u be Ala deli ko a ka yafa u ma k'u su Krista joli la. U be Krista farisogo la sisan, a ye "Ne ka Egilizi" min sigi a ka saraka n'a ka kununi fe.

Sariyasen 8nan

Cikan minw dira a ka kalandenw ma

Yezu ko: "Ne ka dumuni ye ka ne cibaga sago ke, k'a ka baara ban. Aw t'a fo ko: «Kalo naani tora, sumatige wagati bena sɔɔɔ?» sumantigebaga be se ka nisɔɔɔɔɔɔɔɔ jɔɔɔ fe. O la, kuma min fra ko: 'Mɔɔɔ kelen be danni ke, do wɛɛ be suman tige,' o ye tije ye.(Zan 4:34-38 kɔkɔ).

Minw be Krista la, olu ka ni ka danni ke ani ka sumantige min ke, o ye mun lo ye?

An ka mɔɔɔw ke Krista ka kalandenw ye.

"Yezu y'a fo a ka kalandenw ye dɔɔɔɔ sanni a ka kɔsegi Faa fe ko: 'Kuntigiya bɛɛ dira ne ma sankolo la ani dugukolo kan, o la, aw ka taga siyaw bɛɛ ke ne ka kalandenw ye, k'u batize Yezu tɔɔɔ la .(ɔamɔɔɔɔɔɔɔɔ)Faa, ni Dence, ni Nii Senuman ta lo.' "(Matiyo 28:18-19 kalan).

«Aw ye taga dunuɔa yɔɔɔ bɛɛ ra ka mɔɔɔw waaju.(weleweleda)kibaru diiman(kisili be sɔɔɔ Krista ka jɛnamaya fe, saya [saraka min ye jurumu yafa], saya, sutarali ani kununi ye)danfenw bɛɛ ma. Ni mɔɔɔ min lara a la ka batize, o tigi bena kisi, nga ni mɔɔɔ min ma la a la, o tigi bena kisi. "(Mariki 16:15-16 kalan).

Minw sɔɔɔna Krista ka yafali ni kisili cikan ma, u ka ni k'u kalan u ka . "ne ka fen o fen fo aw ye, aw ye o bɛɛ sira tagama.»(Matiyu 28:20 kɔkɔ). Kɛwaliw 2:42 kɔkɔ, an b'a ye ko " .u tun b'u yɛɛ di cidenw ka kalan ma ani ka jɛnɛɔɔɔɔɔɔɔ ke, ka .buru karikari ani delili minw kɛra."

Ka kuma fo: N'a sɔɔɔ "buru kari" kɔkɔ ko u ka dumuni min be ke jɔɔɔ fe. Nka, o tun be se ka ke "Matigi ka surafana" lo ye wala u fila bɛɛ lo. Cidenw ka kalanw tun te .

adamadenw ka laada wala cidenw ka miiriya la nka Krista ye Kuma minw fɔ i n'a fɔ Nii Senuman y'a to u hakili be minw na.

Yala cidenw ni kalandenw dɔɔn lo tun be ni baara ye ka Kibaru Duman waaju/kalan wa? AYI.

"O loon na .(u ye Etiyeni bon ni kabakuruw ye) ba dɔ kera sira kan mɔɔw kan .(minw be Krista la) Zeruzalemu, ani mɔɔw bɛɛ jensenna Zude ni Samari maraw la fɔ cidenw. Cɛɛ dɔw ye Etiyeni sutara ani u y'a kasi kosɔɔɛ. ... Minw tun jensenna, olu ye waajuli kɛ .(- o la,,kibaro diiman fɔra i n'a fɔ keérux, o ye Grekikan kumaden ye min kɔɔ ko .waajuli) u tagara yɔɔɔ o yɔɔɔ, o kuma."(Kɛwaliw 8:1-5).

Ciden Pol y'a fɔ ko ."*.Kibaro Diman fɔri maroya tɛ ne ra, sabu o Kibaro Diman* le ye Ala ta se bagaya ye, min bɛ lanabagaw bɛɛ kisi., (minw be koow kɛ ka kɛɛ n'u ka limaniya ye).*"(ɔɔmukaw 1:16).

Sariyasen 9nan

Sankolola yeɛli ni nali filanan .

*"Ne ka gafe kɔɔ kɔɔ, Teyofili, Yezu ye koo minw bɛɛ kɛ ani ka mɔɔw kalan fɔ ka taga se sankolo la loon min na, a ye cikanw di a ka cidenw ma Nii Senuman barika la. Loon dɔ, k'a to dumuni na n'u ye, a y'a fɔ u ye ko: 'Aw kana bɔ Zeruzalemu, nga. **Ne Fa Ala ka fɛn min layiri ta, aw ye o makɔɔ.** Sabu Yuhana ka mɔɔw batize ni ji ye, nka yanni dɔɔni, aw bɛna batize ni Nin Saninman ye.» O kama, u ye mɔɔɔ lajen tuma min na, u y'a nininga ko: 'Matigi, yala i bɛna Israel ka masaya sigi kokura wagati nin lo wa?' A y'a fɔ u ye ko: 'N Faa ye loon minw latige a yeɛ ka setigiya fɛ, aw k'olu lɔn. Nka aw bɛna se bagaya kɔɔ, ni Nin Saninman nana jigi aw kan tuma min na; aw bɛna kɛ ne seerew ye Zeruzalemu, ani Zude mara bɛɛ ra, ani Samari, ani fɔ ka taga se dugukolo dan na.» Yesu ka o kumaw fɔ ka ban minke, a kɔɔtara sankolo ra o yeɛ na na, sankaba dɔ dɔ k'a datugu o na kɔɔ. U tun be sankolo filɛra kosɔɔɛ tuma min na a tun be tagara, cɛɛ fila barila ka lɔ u gɛɛɛ, fani gwɛmanw tun b'u la. U ko: 'Galilekaw, mun na aw lɔnin be yan ka sankolo file? Aw y'a tatɔ ye cogo min na, ale bɛna kɔɔɛgi ka na ten le.»*(Kɛwaliw 1:1-11).

"Aw kana aw hakili pagami, aw k'aw jigi la Ala kan, aw k'aw jigi la ne fana kan. yɔɔ caaman be ne Faa ka soo kɔɔ, n'o tun tɛ, ne tun bɛna a fɔ aw ye ko ne be taga yɔɔ labɛn aw ye.(Zan 14:1-4 kalan).

«Balimaw, ne b'a fɔ aw ye ko farisogo ni joli tɛ se ka Ala ka masaya sɔɔ, fɛɛn min be toli, o fana te se ka fɛɛn banbali sɔɔ. min tɛ tunu, an bena yeɛma, sabu farikolo min be se ka tunu, o ka kan ka don farikolo min tɛ se ka tunu, ni farikolo min be sa, o bena don farikolo min tɛ sa, o tuma na, kuma min fɔra Ala ka kuma na, o bena tijɛtigiya ko: 'Saya ye see sɔɔ.'(1 Kor 15:50-54).

«Balimaw, an t'a fɛ aw ka kɛ mɔɔ minw sara, an t'a fɛ aw ka o lɔn, aw ka dusukasi i ko mɔɔ tɔɔ, jigiya tɛ minw na. An lanin b'a la ko Yesu sara ka kunu ka bɔ saya ra. Matigi yeɛ bena jigi ka bɔ sankolo ra, ni cikanba ye, ni Ala ta burufiyɛkan ye, ani mɔɔ minw sara Kirisita ra, olugu bena kunu fɔɔ. O la, aw ka jɔɔ jaa gwɛɛya ni kuma nunu ye.'(1 Tes 4:13-18).

N balimaw, an kuun t'a la ka seɛ ci aw ma waatiw ni loonw koo la, bari aw b'a lɔn kosɔɛ ko Matigi ka nalon bena na i n'a fɔ son be na sufɛ cogo min na.(1 Tes. 5:1-2).

«Nga Matigi ka loon bena na i n'a fɔ son, sankolo bena tunu ni mankan ye, tasuma bena fɛnw halaki, dugukolo n'a kɔɔfɛnw bɛɛ bena bɔ kɛɛ kan. O loon na, sankolo bena halaki tasuma fɛ, ani sankolo fɛɛnw bɛɛ bena yeelen funteni fɛ.(2 Piyeri 3:10-13 kalan).

Yala i labennin lo wa?lamenni sababu fɛ Krista la a ka nali filanan na wa?

Sariyasen 10nan

Krista ka delili

«Aw minw bɛɛ segenin lo, aw minw ka doni ka bon, aw ye na ne fɛ, ne bena lafiya di aw ma, aw ye ne ta zu ta aw kun na, ka ne karan, sabu ne ka ni, ne majiginin lo, aw bena lafiya sɔɔ, sabu ne ta doni ka kɔɔ, ne ta doni fana ka kɔɔ.»(Mat. 11:28-30)

«N teriw, aw kana jina nin kelen kɔ: Matigi fɛ, loon kelen be i n'a fɔ saan waa kelen, saan waa kelen fana be i n'a fɔ tile kelen, Matigi te suma k'a ka layidu dafa, i n'a fɔ dɔw b'a miiri cogo min na .

«Ne te maloya Kibaru Diman fɔri ra, sabu o ye Ala ta se bagaya ye, min be lanabagaw beɛ kisi: Yahudiyaw ɔɔ, o kɔ, siya weɛ mɔgɔw, sabu Ala be mɔgɔ jate mɔgɔ terenninw ye Kibaro Diman sababu ra.»(ɔɔm 1:16-17)

“Ne be cikankura di aw ma ko aw ka ɔɔkanu, ne y’aw kanu cogo min na, aw fana ka ɔɔkanu ten, ni aw be ɔɔkanu, beɛ ben’a ɔɔn o le fe ko aw ye ne ka kalandenw ye.”(Zan 13:34-35 kalan).

“fɔɔɔɔ, aw tun be yɔɔɔɔɔɔ Ala la, aw tun b’a juguw ye aw ka ke wale juguw kosɔɔ, nka sisan, Ala y’aw ben ɔɔkanu ma Krista farikolo barika la a ka saya barika la, walisa aw ka ke mɔgɔ senumanw ye a ɔɔɔɔ, fiɔɔ kana ke minw na, jalakibaliw te minw na.”(Kɔɔs 1:21-23)

“ .O kama, n’i b’a miiri ko i ɔɔnin be koɔuman, i k’i janto i kana ben! Kɔɔɔɔ si ma aw kɔɔ, ni adamaden delila ka min kɔɔ. Ala ye kantigi ye; a tena a to aw ye kɔɔɔɔ ka te me aw baraka kan. Nka ni kɔɔɔɔ y’aw kɔɔ, a bena kɔɔɔ d’aw ma fana walisa aw ka se ka ɔɔ o kɔɔɔɔ kɔɔ.”(1 Kor 10:12-13).

«Ne b’aw ka kɔɔɔ n’aw ka fantanya ɔɔ, nka aw ye nafolotigiw ye, minw b’a fɔ ko aw ye Yahutu w ye, k’a kɔɔ aw te Yahutu w ye, ne b’o ɔɔ, aw kana siran kɔɔ minw bena aw kɔɔ. a ye ɔɔanamanya masafugula di aw ma.»(Yir 2:9-10).

Sariyasen 11nan

Cɛɛ min tun ye Ala ye, kuma minw fɔra o koo la .

Kereɔenw be Krista ɔɔɔ don sabu Krista lo y’u ka Matigi ye, u ka Karamɔgɔ, u ka ɔɔminebaga, u ka kisibaga, u ka kunmabɔbaga, u ka ɔɔyirali, u ka sarakalasebagaw kuntigiba, u ka jigiya, u ka jurumu saraka ani koo caaman weɛw. An ka limaniya jusigilan barikaman ye i n’a fɔ farakurun, o ye Piyeri ka ɔɔnni tiɔen ye. Yezu ye tiɔen ye ani Bibulu be tiɔen fɔ. Mɔgɔ ka ɔɔni ka min beɛ ɔɔn Yezu koo la, o beɛ be kɔɔ Bibulu kɔɔ. Adamadenw ka tariki beɛ be basigi ale lo kan. Yezu lo ye mɔgɔba ye adamadenw ka dramu kɔɔ. A ma bari an na k’a ye ko diɔe tariku tilanin lo wagati fila la: sanni Krista ka se (K.T.L.) ani Krista kɔ (K.T.L.). Hali ni Bibulu be Yezu kofɔ, dalilu caaman be yen Bibulu kɔ minw b’a yira ko Yezu ye mɔgɔ dɔ ye min be yen kabi wagatijan i ko Bibulu b’a yira cogo min na. O kenema sebeninw be taga ɔɔkanu fe ni Bibulu be min fɔ a koo la .

Yesu

«N Faa min ye ne ci, ale yeɛ ye seereya ke ne ka koo la: aw ma deli k’a kaan men, aw m’a ɔɔda fana ye, a ka kuma ma sigi aw kɔɔ, bari a ye mɔgɔ min ci, aw ma la o la.

Aw ye aw jija ka Sebeninw karan, sabu aw b'a miiri ko aw bena panamanya banbari כוכ o le sababu ra. O Kitabu le be seereya ke ne ta ko ra .." (Zan 5:37-39).

Ciden Piyeri .

"I ye Ala ka Mɔgɔ wolomanin nin [Krista] ye, Ala Dence .." (Matiyu 16:16).

Ciraden Zan .

"Kuma tun be yen fɔɔ la, kuma tun be ni Ala ye, Kuma tun ye Ala ye, a tun be ni Ala ye fɔɔ la, fɛn bɛɛ danna ale sababu la, fɛn si ma dan ale sababu la, nɛnamaya tun be yen ale lo כוכ, o nɛnamaya tun ye yeelen ye adamadenw fɛ. A nana ka seereya ke o yeelen koo la, janko ale yɛɛ tun tɛ yeelen ye, a nana yeelen lakika min be yeelen di כוכ bɛɛ ma, o tun be na dijɛ כוכ. O bɛɛ n'a ta, minw bɛɛ y'a mine, ani minw lara a tɔgɔ la, a y'a to olu bɛɛ ka ke Ala deenw ye - deenw minw ma wolo adamadenw ka latigeli fɛ, walama cɛɛ sago la, nka u wolola Ala fɛ." (Zan 1:1-13 כוכ).

"Kuma nin kera כוכ ye, ka sigi an cɛma, an y'a ka כוכ ye, a ka כוכ ye, min bɔra Faa kelenpe fɛ, a fanin be nɛɛma ni tijɛ na." (Zan 1:14 כוכ).

Zan Batizelikela

"A [Zan] pɛɛnna ko: 'Ne tun ko ale min koo la, ko min bena na ne כ, ale ka bon ni ne ye, bari a tun be yen ka כוכ ne nɛ.' Ale lo tun ye nin ye. An bɛɛ ye nɛɛma dafalen כוכ ka tugu כוכ כ, bari nɛɛma ni tijɛ dira Musa ma Yezu Krista barika la, כוכ si ma Ala ye ka ye, כוכ Ala kelenpe min be Faa gɛɛfɛ, ale lo y'a yira an na." (Zan 1:15-18 כוכ).

"Yesu y'a naa la sankolo la k'a deli ko Faa, wagati sera, i Dence bonya, janko i Dence ka bonya la i kan, bari i ye se di a ma כוכ bɛɛ kan, walisa a ka nɛnamaya banbali di כוכ minw bɛɛ ma, nɛnamaya banbali ye nin ye: u k'i כוכ, i ye Ala kelenpe min ye tijɛn ye, ani Yezu Krista sababu la, u k'i כוכ. I ye baara min kalifa ne ma, ne b'o ke ka ban." (Zan 17:1-5 kalan).

Yezu be כוכmukaw ka gofɛɛnɛɛ Pilati nɛɛ כוכ

"Pilati כוכgira luu כוכ ka Yezu weele k'a nininga ko: 'Ele le ye Yahutu w ka masace ye wa? Yezu y'u nininga ko: 'O ye ele yɛɛ ka miiriya lo ye wa, wala כוכ wɛɛw lo ye ne koo fɔ i ye wa?' «Yala ne ye Yahudiya ye wa?» Pilati y'u jaabi. «I ta כוכw ni i ta sarakalasebagaw kuntigiw le ka i don ne boro. I ye mun lo ke?» Yezu ko: 'Ne ka masaya te dijɛ nin ta ye. Ni o kera, ne ta baaradenw tun bena kɛɛ ke janko Yahudiyaw kana ne mina. Nka sisan ne ta masaya bɔra כוכ wɛɛ le ra.» 'O la, i ye masace ye!' Pilati ko ten. Yezu y'a jaabi ko: 'Tijɛn lo i fɛ k'a fɔ ko ne ye masace ye. Tijɛn na, o kama .

o le koson ne worora ka na dunuja ra, janko ka can seereya ke. Mɔɔ minw bɛɛ be tijen fan fe, olu be ne lamɛn.' Tijen ye mun lo ye? Pilati y'o jininga. '(Zan 18:33-38 kɔkɔ).

Yahutuɔw sinsinna a kan .

«Sariya dɔ b'an fe, ka keje n'o sariya ye, a ka kan ka faga, bari a ko ale ye Ala Dence ye. Pilati y'o mɛn tuma min na, a siranna ka tɛmɛ fɔɔ kan, a kɔsegira luu kɔkɔ k'a fɔ ko: «E bɔra min?» a ye Yezu jininga, nka Yezu m'a jaabi ko: 'I banna ka kuma ne fe wa?' Pilati ko: 'I t'a lon ko fanga be ne fe k'i bɔ kaso la wala k'i gwengwen loɔ kan wa?' Yezu y'a jaabi ko: 'Ni Ala tun ma see di i ma, i tun tena se ka ne mine, o la, min ye ne don i bolo, o tigi ye hake ke ka tɛmɛ o kan.' '(Zan 19:7-11 kɔkɔ).

O cɛɛ y'a fɔ Filipe ye ko .

Cɛ ko; "Ne lanin b'a la ko Yezu Krista ye Ala Dence ye .." (Kɛw. 8:38).

"O bɛɛ kera janko mɔɔ o mɔɔ y'a mine, ani minw lara a tɔɔ la, a k'u di u ma ka ke Ala deenw ye - deenw minw ma wolo adamaden ka latigeli fe, walama cɛɛ sago la, nka u wolola Ala fe." '(Zan 1:12-13 kalan).

Talusi

Matiyu ko "U tun y'a gwengwen yiri kan ... u siginin be yen, k'a kɔkɔsi ... k'a ta lɛɛ kɔkɔnan na ka taga se lɛɛ kɔkɔntɔnnan ma, dibi donna jamana bɛɛ kan." (Matiyu 27:35-36; 45-46) Mariki y'o fɔ ten: "Lɛɛ kɔkɔnan na, dibi donna jamana bɛɛ la fɔ ka taga se lɛɛ kɔkɔntɔn ma." (Mariki 15:33).

Tariku sebebaga dɔ min wolola Samarika la ani a tun be ɔɔmu ani a tun be baara ke yen saan 52 kɔkɔn na KRISTA TILE kɔ, Julius Africanus lo y'o kuma fɔ, kerecɛn min tun be wagati jati saan kemekulu filanan laban na.¹"Thallus, a ka tariki gafe sabanan kɔkɔ, a b'o dibi jɛfɔ i n'a fɔ tilebɔ." Africanus y'a fɔ ko a tɛ sɔn o rapɔri ma k'a fɔ ko tile tɛ se ka ke kalo dafanin wagati la i n'a fɔ a tun be cogo min na tuma min na Yezu sara Tɛmenkan seli wagati la. Min fɔra Talusi koo la, o ye ko Yezu sara cogo min na, u tun b'o lon ani u tun be baro kera o kan Masace ka dugu kɔkɔ kabi saan kemekulu fɔɔ cɛmance la. Yezu ka kuruwa kan, n'a sɔkɔ mɔɔw tun b'o lon ka jɛ o wagati la, fɔ lanabaliw i n'a fɔ Talusi y'a miiri ko a ka ni ka dibi koo jɛfɔ i n'a fɔ fɛɛn dɔ min be ke danfenw na. ... A be mɔɔ kabakoya, Thallus ka jijali yelemana ka ke tariki dalilu ye Yezu koo la ani Mark ka maana min fɔra dibi koo la a saya wagati la, o be se ka la a la."²

Mara Bari-Serapiyɔn

"Seberi dɔ be Angletɛri ka fenkɔkɔw maraso la ani a be lɛɛɛ dɔ mara min cira a dence ma Siri mɔɔ dɔ fe min tɔɔ ko Mara Bar-Serapion. Kɔngɔ ni banajugu nana o kan k'a ke kiti ye o ta kojugu koson. Samɔsi cɛɛw ye nafa juman lo sɔkɔ n'u ye Pitagɔri jeni? Wagati dɔkɔni kɔkɔ, u ka jamana datugura ni kɔkɔ ye. Yahutuɔw ye nafa juman lo sɔkɔ u ka masace fagali la? O kɔ dɔkɔn, u ka masaya banna.

miiriya daw."9

Fokasurunya

O verise nunu ani verise caaman werew b'a yira ka gwe ko Yezu:

- a) tun ye Ala ye min sababu fe feen bee danna .
- b) a y'a yere majigi ka na dugukolo kan adamaden cogoya la .
- c) a kera saraka dafanin ani kelenpe ye jurumu koson.
- d) a kununa ka bo farikolo saya la ani mago caaman y'o ye .
- e) yelala ka kosegi a ka soo, sankolo la ni Faa ye .
- f) minw be limaniya lamenni ke, olu bena na tugun ka olu bisimila .
- g) dije seberikelaw fe, minw te dannabagaw ye, olu sonna a ma ko u ye

adamadenw ye.

1. F. F. Buce, Layidu Kura sebew, Eerdmens, s. 113.
2. Edward C. Wharton, Kerecanya: Tariku ka koo gwenin Howard p. 7.
3. Angletari ka fenkocw maraso Siriya Mss., F. F. Bruce, Yezu ni kerecenw kocw Layidu Kura kofe, s. 31.
4. Tarikuw ani tarikikow, 15:44. Ka bo Britannica ka gafebaw kocw, Vol. 15, pee 15nan. 168.
5. Batakiw, 10:96.
6. Kolodi ka penamaya, 25:4.
7. Edward C. Wharton, Kerecanya: Tariku ka koo gwenin do, Howard p. 11.
8. Feen kocw, 18,3. 3.
9. F. F. Bruce, Layiri kura sebew. P. 119. Edward C. Wharton y'o koo nunu bee kofa a ka gafe do kocw min tgo ko Kerecanya: tariki koo gwenin do .

Apendisi A

Kiraya kuma n'a dafali

Kiraya kuma keme ni ko lo be kocw Layidu kocw kocw minw pesinna Yezu ma nka cogo jumanw lo tun be se ka ke n'an tun be kuma 25 kocw fo mago do koo la min tun bena wolo saan caaman o ko ani k'a to o kiraya kumaw ka tijen?

Dogocw Hawley O. Taylor ye nin jaabili di: "Ka pesin nin koo n nunu ma minw tun fira ka kocw Israel ka Masiya min tun bena na, n'u tun be se ka jetaaga kocw hali u kelen kelen bee la, o kocw ko p (probabilité) be ben n ma koo bee la, o tuma na, a ka se ka ke ko n bee tun bena u ka dafali kocw kocw kelen kocw) tun bena ke pqua e² ye. O la, o koo minw bee tun fira ka kocw, u 29 (miliyon 33, kocw min na n be ben 25 ma) tun bena ke tijen ye n'u tun ye miirili gwansanw ye Sisan, n'an ye o kiraya kuma nunu file minw pesinna Krista ma, an b'a ye ko u bee te se ka jetaaga kocw hali kocw, sabu koo daw la, a be se ka ke ko u bee te se ka ke tijen ye. adamaden face do). min bora,

o hake bele ka ca sankololafenw hake la. A ka bon kojugu fɔɔ an te se k'a miiri ko o koo kera bala la! Kiraya kuma mugan ni duuru minw be kuma Krista n'u dafali koo la, u bɔra gafe dɔ kɔnɔ min tɔgɔ ko Moderne Science et la foi chrétienne, ɲɛɛ 179-183.

	Kiraya kuma	Kiraya kera	A dafara
1.	Zuda kabila la. Zɛnɛzi	49:10	Luka 3:23-24 . 33
2.	Dawuda masace buruju dɔ	Zer. 23:50 kɔnɔ.	Mat. 1:1.
3.	A wolola sunguru dɔ fe .	Ezayi. 7:14	Mat. 1:18
4.	A wolola Btilehɛmu dugu la .	Mise 5:2.	Mat. 2:1,2 .
5.	Mɔgɔ min be ɲefe, ale lo bena . sira laben	Mal. 3:1.	Mariki 1:6,7.
6.	A bena don . Zeruzalemu ka sotigi . fali kan	Zak. 9:9.	Mat. 21:6,7 kɔnɔ.
7.	Kalanden dɔ bena a janfa .	Zak. 13:6.	Mat. 26:49, 50
8.	Janfa sɔngɔ fɔra	Zak. 11:1,2 .	Mat. 26:14, 15 kɔnɔ.
9.	Janfa wari ka kan ka segi .	Zak. 11:13	Mat. 27:5,7 .
10.	A ka kalandenw bena . aw ye bila a ra	Zak. 13:7.	Mat. 26:56
11.	Ngalon seerew . a jalaki	Zab. 35:11	Mat. 26:59,60
12.	A bena kɔkɔ, ka kɔkɔ Ezayi. 50:6.	Ezayi. 50:6.	Mat. 26:67
13.	A bena kɔkɔ kɔkɔnin kelen .	Ezayi. 53:7 kɔnɔ.	Mat. 27:12-14 kɔnɔ.
14.	A ka kan ka bugɔ .	Ezayi. 53:55 kɔnɔ.	Mat. 27:26,29
15.	Bolow ni senw sɔgɔ	Zab. 22:16	Luka 23:33 kɔnɔ.
16.	Nimero ni kojugukelaw	Ezayi. 53:12	Mariki 15:27

17.	Ka faniw tilan .	Zab. 22:18	Zan 19:23,24
18.	Gali ni vinegiri ka kan ka ke saraka ye .	Zab. 69:21	Zan 19:28,29
19.	Kolow te yen karila	Zab. 34:20	Zan 19:33 .
20.	A ka kan ka soḡo .	Zak. 12:10	Zan 19:
21.	Jamabaw bena . a kɔɔɔ	Zab. 109:29	Mat. 27:39
22.	Dibi be ke tilefe ka kuruwa gengen tagamasije yira	Amosi 8:9 .	Mat. 27:45
23.	Ka sutara ni nafolotigiw ye .	Ezayi. 53:9 kɔɔ.	Mat. 27:57-60 kɔɔ.
24.	Ka kunu ka bo saya ra .	Zab. 16:10	Mat. 28:6.
25.	Ka yeɛ .	Zab. 68:18a Luka	24:51 kɔɔ.

Appendisi B

Kiraya kuma minw be soḡo Krista koo la, u doḡ be soḡo D.R. Duncan ka "Herméneutique" kɔɔ.
Sinsinati, nd neɛ 395-99.

Moḡo min y'o koow lajen, Bibulu t'o kɔɔ . Way Gafew kɔɔ.

Yezu ye kabako minw ke

Kunabana tun be ceɛ do la	Matiyu 8:2-4, Mariki 1:40-45, Luka 5:12-16 kɔɔ.
Ciden Piyeri ta . buranmuso	Matiyu 8:14-17, Mariki . 1:29-31 Luka 4:38-39
Bolo janin	Matiyu 8:28-34, Mariki 5:1- 20, Luka 8:26-39 kɔɔ.
Paralizi min be dilan kan	Matiyu 9:1-8, Mariki 2:3-12, Luka 5:17-26 kɔɔ.
Kuntigi denmuso; Zayirus, min lamɔna ka bo . SUU	Matiyu 9:18-26, Mariki . 5:22-33 Luka 8:41-56

Yeli segira ka ke fiyentɔ fila	Matiyo 9:27-31
Bobo be kuma	Matiyo 9:32-35 kalan.
Jina tun b'a la ce	Matiyo 12:9-13, Mariki 3:1- 5 kalan. Luka 6:6-10 kɔnɔ.
Fiyentɔ ni bobo	Matiyu 12:22-23, Mariki . 3:19-30 Luka 11:14-23
Buru duuru ni jɛɛ tow	Matiyo 14:13-21 kɔnɔ.
Piyɛri be tagamana jii	Matiyo 14:22-23
Kanaan muso	Matiyu 15:21-28, Mariki . 7:24-30
Mɔɔɔ naani baloli . wa kelen	Matiyu 15:29-39 ,Mariki . 7:24-30
Jina tun b'a la denmisenya	Matiyu 17:14-21, Mariki . 9:14-39 Luka 9:37-43
Lampo wari be jɛɛ daa la .	Matiyo 17:24-27 kalan.
Yeli segira ka ke	Matiyu 20:29-34, Mariki . 10:46-52 Luka 18:35-43
Cɛɛ min be ni jinajugu	Mariki 1:23-26 Luka 4:33-37 kɔnɔ.
Cɛɛ tulogweren min be se ka kuma	Mariki 7:32-37 kɔnɔ.
Fiyentɔce dɔ tun be bɔ Betisayida .	Mariki 8:22-26
A ka sukununi .	Mariki 16:9-11, Luka 24:1-7, Yuhana 19:42- 20:14 kɔnɔ.
Kanbelew ni sunguruw sonyana . dantigekan	Mariki 9:14-26
Firiyamusu dence kelenpe .	Luka 7:11-16
Muso senkolon	Luka 13:11-17
Cɛɛ min be tɔɔɔla . jigi	Luka 14:1-6 kalan.
Kunatɔce tan	Luka 17:11-19
Kapernaum kuntigi ta dence	Zan 4:46-54 kɔnɔ.

San bisaba ni seegi dagabali	Zan 5:1-16
Cɛɛ fiyentɔ min bɔra wololi	Zan 9:1-41
Lazari kununa ka bɔ . SUU	Zan 11:32-44 kɔnɔ.
Kabako wɛrɛw	
	Matiyu 14:15-21, Mariki . 6:35-44 kɔnɔ. Luka 9:12-17, Zan 6:5-14 kalan.
	Matiyo 15:32-39 Mariki 8:1-10
	Matiyo 17:27 .
	Matiyo 8:30-32
	Matiyo 21:18-21 kɔnɔ. Mariki 11:12-14 ani 20-24
	Matiyu 8:23-27, Mariki 4:37- 41 kɔnɔ. Luka 8:22-25
	Matiyo 14:28-31 kɔnɔ.
	Mariki 5:51-52 Zan 6:21
	Luka 5:1-11 kɔnɔ.
	Luka 4:30
	Zan 2:1-11
	Zan 21:6-14
	Zan 18:4-6 .

Apendisi C

Ala/Logos/Kumaden baro

Damine na, Kuma tun be yen (lógos), ani Kuma (lógos) tun be ni Ala ye (theón), ani Kuma (*sariyaw*) tun ye Ala ye ( ). *Teos*). A tun be ni Ala ye (*teɔn*), a damine na. Fɛɛn bɛɛ danna ale lo barika la; Ni ale tɛ, foyi ma dan." ... "Kuma (lógos) kɛra farisogo ye (sárx) ka sigi an cɛma." (Yuhana 1:1-3; 14)

Ka kuma fɔ: O la, "Kuma" fana tun be danfenw na. Ala (theón, theós, ala dɔ, sanko Alaba Strong ka NT#:2316 Thayer ka Gerekikan dapegafe). "Kuma" (lógos - Ala ka kuma jɔnɔnɔ; o kɔkɔ, mɔɔɔ yere ka hakilitigiya n'a ka sebgaya min be Ala ni jɔnɔnɔ cɛ (Strong ka NT#:3056 Thayer ka Gerekikan kumadenw). - sanni a ka ke farisogo ye (sárx) O la, mɔɔɔ tun be se k'a fɔ ka bɔ nin verise damadɔw dɔɔn na ko "Ala" saba lo tun be yen.

"Sabu mɔɔɔ saba le be seereya ke sankolo ra: Faa, ani Kuma, ani Nin Saninman, o saba ye kelen ye. O saba le be seereya ke dugukolo kan: Niin, ani ji, ani joli, o saba be ben kelen ma." (1 Zan 5:7-8).

Ka kuma fa: A tun bena ke komi verise 7nan ani 8nan be "Ala saba ka miiriya" demɛ. Nka, "An ka kan k'a lɔn ko "o kalan dalilu jɔnjɔn si te yen Grekikan bololaseben si kɔɔ fo saan 1500 la" (Dɔɔɔɔ Daniel B. Wallace, Sebenni geleya min be sɔɔ 1 Zan 5:7-8 kɔɔ). a be mɔɔɔ kabakoya ko Layidu Kura yɔɔ lakika dɔ ka kan ka tunu Gerekan bololaseben fɔɔ be kɔɔ."

(Neyirali fe, mɔɔɔ be se ka jɔɔɔ sɔɔ yɔɔ minw na)

Ka kuma fa: "Egilizi Faaw" fɔɔ tun te o verise kofɔ, hali n'u tun be verisew jɔɔɔ segesegera ni kɔɔɔ ye walisa ka Ala saba kalan demɛ. O verise be sɔɔ fɔɔ, a ma sɔɔ Layidu Kura bololaseben dɔ kɔɔ, nka a be sɔɔ saan kemɛkulu duurunan ka Lanaya fɔli sebe dɔ kɔɔ, ani o kɔ, a donna Laten Vulgate ka mss (bololasebenw) kɔɔ, nka a bɔra (Grekikan sebɛw kuraw ka demɛbaliya kɔɔ) sebenin fila fɔɔ kɔɔ minw sebera "Textusly edited of Testamentna the Receptus (Erasme, saan 1516 ani saan 1519), ani Textus Receptus gafe fɔɔ dɔɔ, i n'a fɔ Aldus saan 1518, Gerbelius saan 1521, Cephalius saan 1524 ani saan 1526, ani Colineus saan 1534. Textus Receptus ka modeli min bɔra Angleteri jamana na {BibleWay Publisher ka seberi: Textus Receptus lo tun be ke ka masace James ka Bibulu bayelema}), ale lo fɔɔ ye minan dɔ di min be kalan sifa caaman yira ani a y'a yira ko o verise tun te Grekikan bololaseben wolonfila kɔɔ. Martin Luther banna o verise la k'a fɔ ko a ye ngalonfin ye ani a y'a bɔ a ka Bibulu bayelemani na alemanikan na tuma min na a tun be niin na - bolo werɛw y'a don sebenin kɔɔ a sanin kɔ. Grekiw ka Layidu Kura bololaseben dɔ kɔɔ, yɔɔ min be weele ko Comma, o fɔra siɛ fɔɔ la saan kemɛkulu 15nan na.

Siga t'a la a ka tiɛn koo la, u y'a yira Gerekan Layidu Kura sebeninw na kabini Erasmus min bɔra Rotterdam ka gafe fila fɔɔ la (1515 & 1519), ale lo y'o verise to yen dɔɔɔ sabu a ma se ka Grekikan ms (bololaseben) sɔɔ min kɔɔ a be sɔɔ - ani a ye kuma dɔ fɔ ko I find in Greek the all is.

"https://b.wikipedia.org/wiki/Layidu_kura_verise_minw_ma_bɔ_bi_angelɛkan_bayelemaniw_kɔɔ#3_Yuhana_15

Duniya kuru bee ka Bibulu lanniya baarada

Randolf Dunn, ƚemɔɔɔ - Roberi Santiyago, ƚemɔɔɔ

Bibulu ka enterineti kan

**Kalan 1nan - Ala ka cikan
Fɛɛn bee sɔɔɔla cogo di?
Cɛɛ min tun ye Ala ye .**

**Krista - Ala ka
gundokow Ala koo la**

Ka bɔ ƚenamaya la ka taga se saya ma - Cɛɛ

sato ye kunmabɔli laben

Kibaru Dumanw ka cikanw .

Kalansen 2nan - Ka mɛnni ke Krista fe .

Wagati ka kɔn Krista ƚe

Wagati min na Krista tun be dugukolo

kan Wagati min na Krista kɔ

Wagati laban dugukolo kan

Desizon wagati lo

Ka bɔ saya la ka tɛme kuruwa kan ka taga

ƚenamaya la Yafali koo la

Batizeli ka ke Kirisita ye

Kalansen 3nan -ƚenamaya kura Krista la

Masaya min ma dilan ni bolow ye

Masaya kɔnɔ baarakelaw .

Krista ka sariyakolo fɔlɔw

Firiyamuso minw mako be kɔnɔ na

Alako ta fan fe

Ka ƚenamaya ke hɔkɔnya la

Tɔkɔ ka ntalen

Cikan min be sɔɔɔ letɛɛw kɔnɔ:

Ala bato ni hakili ni tɔɔɔn ye .

Bibulu lɔnbagaw ka kalanw

Bibulu labennin

Bibulu ka kuma surunw

Suguyaw ani ntalenw .

Kalansen 4nan - Ka yiriwa Krista la .

Nazaretika Yezu

Krista ka ƚenamaya

Ka ke kelen ye Krista la

Miirilw dimi koo la

**Farikolo, niin, niin - U be taga min n'i sara? Furu
ni furu faran**

Ala ka lafɔɔɔlon

Danni ka kɔn Zenezi ƚe Danni

Heburuw .

Kalansen 5nan - Ka kɔɔɔbaya Krista la

Kalan minw be sɔɔɔ kuruwa kan Ala

ka jɔli kecogo la Niningalibaw minw

ma deli ka ke Ka ƚenamaya ke ƚɔkɔn

ye Krista la Ka ƚenamaya ke ka tɛme

bee kan

Layidu minw be sɔɔɔ sisan ani abada Cɛɛ

sɔbew ye Ala batobagaw ye .

ƚenamaya kuma kabakomanw

Kalan 6nan - Ka ke Bibulu lɔnbaga ye .

Suuw, misaliyaw ani kiraya kumaw

Niin senu

Daniyeli

Yezu Krista ka Yirali

Sebeninw ka kumabali

Kalanw ni kewalew k'a ta saan 100 la ka taga

se saan 1500 ma.

Ka Bibulu laɔɔɔn ani k'a bayelema

Bi, Egilizi ka kewalew - Sebeninw wala laada?

Yezu bɔnɔnɔnw - Tablo

Duniya kuru bee ka Bibulu lanniya jenkulu be ni yɔɔɔw ye minw be taga ni kaan wɛɛɛw ye .**Bibulu ka enterineti kan.**